Ministarstvo
finansija

2006 2026
DA JE VJEČNA CRNA GORA

Br: 05-02-11-110/26-25376/2

Podgorica, 23.07.2026.godine

Za: MINISTARSTVO EKOLOGIJE, ODRŽIVOG RAZVOJA I RAZVOJA SJEVERA, Eko-efikasna zgrada, Podgorica
gospodinu, Damjanu Ćulafiću, ministru

Predmet: Mišljenje na Predlog odluke o visinu i načinu obračuna i plaćanja naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova

Veza: Vaš akt br. 05-322/26-1132/2 od 03.07.2026. godine

Poštovani gospodine Ćulafiću,

Povodom *Predloga odluke o visinu i načinu obračuna i plaćanja naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova,* Ministarstvo finansija daje sledeće:

MIŠLJENJE

Donošenjem predmetne odluke obezbijediće se osnov za povećanje prihoda koji će se koristiti za zaštitu, razvoj i unapređenje nacionalnih parkova, realizaciju programskih aktivnosti i kontinuirano izvršavanje zakonom propisanih nadležnosti, prije svega u oblasti zaštite prirodih i kulturnih vrijednosti. Osnovni ciljevi su finansijska stabilnost Preduzeća i održivo finansiranje koje omogućava očuvanje i razvoj zaštićenih područja.

Uvidom u dostavljeni Predlog odluke i Izvještaj o sprovedenoj analizi procjene uticaja propisa navedeno je da nisu potrebna finansijska sredstva iz budžeta Crne Gore, te shodno navedenom, sa aspekta budžeta, nemamo primjedbi na dostavljeni Predlog odluke o visinu i načinu obračuna i plaćanja naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova.

Nadalje, uvidom u finansijske iskaze preduzeća za period od 2020–2025. godine utvrđeno je da Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore bilježi oscilacije u poslovanju. Na osnovu vrijednosti ukupne ocjene rizika (ponderisani prosjek) u 2023. i 2024. godini preduzeće je svrstano u kategoriju sa srednjim stepenom rizika – "Kategorija 3", dok je u 2025. godini ocijenjeno kao niskorizično – "Kategorija 2".

Na osnovu sprovedene finansijske analize poslovanja utvrđeno je da profitabilnost u periodu 2023–2025 pokazala jasan napredak. Dok su u 2023. i 2024. godini ključni pokazatelji bili svrstani u „Kategoriju 3" sa umjerenim stepenom rizika, u 2025. godini dolazi do prelaska u „Kategoriju 1" sa veoma niskim stepenom rizika, što ukazuje na značajno poboljšanje sposobnosti preduzeća da ostvaruje dobit. Ovaj pomak potvrđuje da je poslovanje stabilizovano i da je rizik u oblasti profitabilnosti značajno smanjen.

Nadalje, likvidnost je u posmatranom periodu zadržala povoljan nivo, ali sa vidljivim unapređenjem. U 2023. i 2024. godini pokazatelji su se kretali u okviru „Kategorije 2" sa niskim stepenom rizika i „Kategorije 1" sa veoma niskim stepenom rizika, dok je u 2025. godini došlo do daljeg poboljšanja i konsolidacije u „Kategoriji 1" sa veoma niskim stepenom rizika kod ključnih koeficijenata. Ipak, dinamika plaćanja prema povjeriocima ostala je u „Kategoriji 5" sa veoma visokim stepenom rizika, što ukazuje na trajni izazov u ovom segmentu.

Analizom je utvrđeno da je solventnost u posmatranom periodu zadržala stabilan okvir, sa većinom pokazatelja u „Kategoriji 3" sa umjerenim stepenom rizika. Međutim, primjetno je poboljšanje kod koeficijenta duga prema EBITDA, koji je sa „Kategorije 5" sa veoma visokim stepenom rizika u 2023. i 2024. godini prešao u „Kategoriju 4" sa visokim stepenom rizika u 2025. godini. Istovremeno, pokazatelji pokrivenosti kamata i duga ostali su u „Kategoriji 1" sa veoma niskim stepenom rizika, što potvrđuje snažnu sposobnost preduzeća da uredno servisira obaveze.

Na osnovu analize prihodne strane bilansa uspjeha Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore utvrđeno je da su prihodi od prodaje u 2025. godini dostigli najveći nivo i iznosili 4,92 mil. €, što predstavlja rast od 24,7% u odnosu na 2024. godinu, odnosno 32,4% u odnosu na 2023. godinu. Ostali operativni prihodi u 2025. godini iznosili su 1,23 mil. €, što predstavlja blago smanjenje u odnosu na 2024. (1,28 mil. €), ali istovremeno povećanje u odnosu na 2023. (1,15 mil. €), pa se može zaključiti da se ova stavka održava na stabilnom nivou uz minimalne oscilacije.

Nadalje, troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični rashodi bilježili su rastući trend do 2024. godine, kada su dostigli 4,04 mil. €, što je povećanje od 9,5% u odnosu na 2023. godinu (3,69 mil. €). Međutim, u 2025. godini ovi troškovi su se smanjili na 3,85 mil. €, što predstavlja pad od oko 4,7% u odnosu na prethodnu godinu. Ovo smanjenje ukazuje na stabilizaciju nakon povećanja koje je bilo rezultat izmjena Kolektivnog ugovora iz 2023. godine, dok su u 2025. godini efekti tih izmjena djelimično ubiaženi.

Uvažavajući nalaze Izvještaja o sporvedenoj analizi procjene uticaja propisa, može se ocijeniti da predložena Odluka predstavlja mjeru koja doprinosi jačanju finansijske održivosti i unapređenju poslovanja Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore, kroz povećanje sopstvenih prihoda i stvaranje stabilnijih izvora finansiranja za obavljanje zakonom utvrđenih djelatnosti. Istovremeno, veće učešće sopstvenih prihoda u finansiranju aktivnosti Društva doprinosi smanjenju potrebe za izdvajanjima sredstava iz Budžeta Crne Gore, čime se podstiče odgovornije i održivije upravljanje javnim resursima.

Imajući u vidu navedeno, sa aspekta fiskalnih rizika privrednih društava u državnom vlasništvu, Ministarstvo finansija cijeni napore Društva usmjerene na unapređenje finansijskog poslovanja, jačanje finansijske samoodrživosti i efikasnije upravljanje raspoloživim resursima, pri čemu očekuje da će realizacija predložene *Odluke o visini i načinu obračuna i plaćanja naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova* doprinijeti ostvarivanju navedenih ciljeva, uz istovremeno unapređenje zaštite prirodnih vrijednosti i razvoja održivog turizma.

Predlogom odluke previđeno je povećanje naknada za ulazak u nacionalne parkove i to za: NP Skadarsko jezero 20% (sa 5€ na 6€), NP Durmitor 20% (sa 5€ na 6€), NP Biogradska gora 25% (sa 4€ na 5€), NP Lovćen 33,33% (sa 3€ na 4€) i NP Prokletije 33,33% (sa 3€ na 4€).

Dodatno, predloženom Odlukom propisuju se cijene ulaznica koje će važiti samo u toku mjeseca juna, jula i avgusta, uvećane od 60% do 100% u odnosu na važeće cijene, i iznosiće: za NP Skadarsko jezero 8€, za NP Durmitor 8€, za NP Biogradska gora 7€, za NP Lovćen 6€ i za NP Prokletije 6€.

Pored navedenog, visina godišnja ulaznice za sve parkove povećava se za 100% (sa 13,50€ na 27€), dok se ulaznica za botanički vrt Dulovine povećava za 100% (sa 1€ na 2€).

Takođe, uvidom u tekst Predloga odluke konstatovano je sledeće:

- naknade za pružanje usluga posjetiocima u NP Skadarsko jezero **povećane su u rasponu od 20% do 100%**;
- naknade za pružanje usluga posjetiocima u NP Durmitor **povećane su u rasponu od 25% do 100%**;
- naknade za pružanje usluga posjetiocima u NP Biogradska gora **povećane su u rasponu od 20% do 100%**;
- naknade za pružanje usluga posjetiocima u NP Lovćen **povećane su u rasponu od 25% do 100%**;

- naknade za pružanje usluga posjetiocima u NP Prokletije **povećane su u rasponu od 25% do 100%**;
- **povećavaju se naknade** za ugostiteljske, prodajne, smještajne i infrastrukturne objekte u **rasponu od 16,66% do 100%**;
- **od 12,5% do 100% povećavaju se naknade** za postavljanje privremenih objekata na području nacionalnog parka za obavljanje turističke, ugostiteljske, prodajne i uslužne djelatnosti, za reklamiranje, oglašavanje i pružanje informacija, za sport i rekreaciju, za komunalne usluge i infrastrukturu, privremeni objekat za pomorski i vodeni saobraćaj, za organizaciju događaja, za potrebe uređenih kupališta, za eksploataciju prirodnih sirovina, skladištenje;
- naknade za korišćenje objekata i prostora za određene namjene (kampovanje, parkiranje, loženje vatre, džiping ture) **povećavaju se od 25% do 300%**;
- naknade za snimanje i fotografisanje u komercijalne svrhe **povećavaju se od 25% do 50%;**
- naknade za sportski ribolov **povećavaju se 25%;**
- naknade za upotrebu plovila – NP Skadarsko jezero **povećavaju se od 20% do 50%**;
- naknade za splavaranje, rafting i plovidbu rijekom Tarom **povećavaju od 10% do 50%**.

Pored navedenog, ukazujemo da se predmetnim propisom **uvode nove obaveze plaćanja naknada za**: centre za posjetioce (3€ po osobi), iznajmljivanje bicikala (od 4€ do 12€) i električnih bicikala (od 10€ do 30€), iznajmljivanje šatora (8€ po danu), korišćenje prostora nacionalnog parka za dalekovode (od 2€ do 12€ po m), korišćenje prostora za postavljanje cjevovoda (5€ po m), korišćenje prostora za postavljanje električnih vodova za prenos energije i informacija (3€ po m), korišćenje vodozahvata na prostoru za potrebe postojećih mini hidroelektrana (2.000€ po vodozahvatu), korišćenje vodozahvata u sistemu javnog vodosnabdijevanja 0,05€ po m^3),korišćenje prostora za organizovane sportsko rekreativne aktivnosti, kulturne i druge manifestacije i događaje (400€), fotografisanje u komercijalne svrhe (200€ po danu) i organizovane foto ture (150€ po danu).

Takođe, ističemo da se Predlogom odluke u svim nacionalnim parkovima **uvode nove kategorije za koje se plaća naknada**, ograničava se broj osoba koje mogu koristiti određenu uslugu/učestvovati u aktivnosti, definiše se vremenski period za korišćenje određenih usluga/trajanje aktivnosti, odnosno ukida se mogućnost obavljanja aktivnosti koje su ranije bile propisane.

Dodatno, predloženim propisom ukida se mogućnost besplatne posjete parkovima u sljedećim datumima: Dan planete zemlje - 22. april; Međunarodni dan biodiverziteta - 22. maj; Dan evropskih parkova - 24. maj; Dan Skadarskog jezera - druga nedjelja juna; Dan dijaspore NP Prokletije - 31. jul i Dan NP Durmitor - 6. septembar. Za ulazak u nacionalne parkove naknadu ne plaćaju stanovnici Crne Gore za Dan nezavisnosti - 21. maj i Dan državnosti -13. jul. S tim u vezi, **ukazujemo da je prilikom određivanja visine naknada neophodno obezbijediti jednak tretman domaćih i stranih lica, posebno imajući u vidu obaveze koje Crna Gora preuzima u procesu pristupanja Evropskoj uniji.**

Ministarstvo finansija kontinuirano ukazuje na potencijalne negativne efekte uvođenja novih i povećanja postojećih naknada, budući da svaka značajnija izmjena u tom pravcu može imati negativan uticaj na ekonomske aktivnosti, kao i implikacije na životni standard građana. U prilog navedenom je **činjenica da je u poslednjih 5 godina tri puta izvršeno povećanje naknada** (2021. i 2023. godina). Na inicijativu za povećanje naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova Ministarstvo finansija je dalo negativno mišljenje 19.01.2023. godine. Međutim, nakon samo dva mjeseca, 15.03.2023. godine, predložen je novi Predlog odluke, kojim su naknade dodatno povećane i uvedene nove, na koji je 43. Vlada dala saglasnost, iskazujući posebno razumijevanje za izazovnu finansijsku situaciju u kojoj se nalazilo preduzeće. Takođe, u maju 2025. godine predloženo je novo povećanje i uvođenje novh naknada, na koja je Ministarstvo finansija dalo negativno mišljenje.

Imajući u vidu prethodno navedeno, posjećenost Crne Gore kao atraktivne turističke destinacije, neophodno je dostaviti obrazloženje opravdanosti troškova odnosno ekonomsku analizu opravdanosti predloženih povećanja. S tim u vezi, sugerišemo da je potrebno racionalno sagledati i

procijeniti sveukupni ambijent, te definisati naknade koje će biti formirane na osnovu realnih parametara i kretanja u Crnoj Gori ako će predstavljati razumnu cijenu za usluge koje JP pruža u nacionalnim parkovima Crne Gore.

S poštovanjem,

MINISTAR

mr Novica Vuković

Crna Gora
MINISTARSTVO FINANSIJA
PODGORICA

PREDLOG

Na osnovu člana 60 stav 2 Zakona o zaštiti prirode ("Sl. list CG", br. 54/16), Upravni odbor Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore, na sjednici održanoj dana _____ godine, uz prethodnu saglasnost Vlade Crne Gore broj _____ od _____ godine, donio je

ODLUKU
O VISINI I NAČINU OBRAČUNA I PLAĆANJA NAKNADA ZA KORIŠĆENJE DOBARA NACIONALNIH PARKOVA

Član 1

Ovom odlukom utvrđuje se visina, način obračuna i plaćanja naknada koje pravna ili fizička lica plaćaju za korišćenje dobara nacionalnih parkova.

Član 2

Visina naknade za korišćenje dobara nacionalnih parkova utvrđuje se u zavisnosti od stepena iskorišćavanja dobara, pogodnosti koje nacionalni parkovi pružaju korisnicima i tržišne vrijednosti prirodnih dobara nacionalnih parkova.

Član 3

Naknada za ulazak u Nacionalni park plaća se u visini:

Namjena	Jedinica mjere	Obračunski period	Visina naknade
ULAZNICA – NP Skadarsko jezero *(uključujući posjetu kopnene i/ili vodne površine, Centru za posjetioce na Vranjini i Virpazaru i jedno krstarenje)*	po osobi	1 dan / 1 krstarenje	6,00 €
ULAZNICA – NP Durmitor *(uključujući posjetu Centru za posjetioce i edukativnim stazama)*	po osobi	1 dan	6,00 €
ULAZNICA – NP Biogradska gora *(uključujući posjetu Centru za posjetioce i edukativnim stazama)*	po osobi	1 dan	5,00 €
ULAZNICA – NP Lovćen *(uključujući posjetu Centru za posjetioce i edukativnim stazama)*	po osobi	1 dan	4,00 €
ULAZNICA – NP Prokletije *(uključujući posjetu Centru za posjetioce i edukativnim stazama)*	po osobi	1 dan	4,00 €

Naknada za ulazak u Nacionalni park u toku mjeseca juna, jula, avgusta i septembra plaća se u visini:

Namjena	Jedinica mjere	Obračunski period	Visina naknade
ULAZNICA – NP Skadarsko jezero *(uključujući posjetu kopnene i/ili vodne površine, Centru za posjetioce na Vranjini i Virpazaru i jedno krstarenje)*	po osobi	1 dan / 1 krstarenje	8,00 €

ULAZNICA – NP Durmitor *(uključujući posjetu Centru za posjetioce i edukativnim stazama)*	po osobi	1 dan	8,00 €
ULAZNICA – NP Biogradska gora *(uključujući posjetu Centru za posjetioce i edukativnim stazama)*	po osobi	1 dan	7,00 €
ULAZNICA – NP Lovćen *(uključujući posjetu Centru za posjetioce i edukativnim stazama)*	po osobi	1 dan	6,00 €
ULAZNICA – NP Prokletije *(uključujući posjetu Centru za posjetioce i edukativnim stazama)*	po osobi	1 dan	6,00 €

Naknada za ulazak u Botanički vrt Dulovine plaća se u visini:

Namjena	Jedinica mjere	Obračunski period	Visina naknade
ULAZNICA – Botanički vrt Dulovine	po osobi	1 dan	2,00 €

Naknada za ulazak u Centar za posjetioce plaća se u visini:

Namjena	Jedinica mjere	Obračunski period	Visina naknade
ULAZNICA – Centar za posjetioce	po osobi	1 dan	3,00 €

Naknada za ulazak u sve nacionalne parkove plaća se u visini:

Namjena	Jedinica mjere	Obračunski period	Visina naknade
GODIŠNJA ULAZNICA ZA SVE PARKOVE	po osobi	1 godina	27,00 €

Naknade iz ovog člana naplaćuje lice ovlašćeno od strane Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore (u daljem tekstu: ovlašćeno lice) putem elektronskog naplatnog uređaja, ili se uplaćuju na žiro račun Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore (u daljem tekstu: Javno preduzeće) na osnovu profakture, fakture ili ugovora, ili se plaćaju elektronskim putem na internet stranici Javnog preduzeća.

Član 4

Naknada za pružanje usluga posjetiocima plaća se u visini:

Namjena	Jedinica mjere	Obračunski period	Visina naknade
VOŽNJA TURISTIČKIM VOZOM	po osobi	1 vožnja	3,00 €

NACIONALNI PARK SKADARSKO JEZERO			
Namjena	**Jedinica mjere**	**Obračunski period**	**Visina naknade**

ZAKUP SALE	sala	1 h	30,00 €
IZNAJMLJIVANJE KAJAKA	jednosjed	1 h	4,00 €
IZNAJMLJIVANJE KAJAKA	dvosjed	1 h	6,00 €
IZNAJMLJIVANJE KAJAKA	po osobi	1 dan (od 8h do 16h)	20,00 €
IZNAJMLJIVANJE BICIKALA	po osobi	1 h	4,00 €
IZNAJMLJIVANJE BICIKALA	po osobi	1 dan (od 8h do 16h)	12,00 €
IZNAJMLJIVANJE ELEKTRIČNIH BICIKALA	po osobi	1 h	10,00 €
IZNAJMLJIVANJE ELEKTRIČNIH BICIKALA	po osobi	1 dan (od 8h do 16h)	30,00 €
IZNAJMLJIVANJE PLOVILA *(sa kormilarom)*	plovilo do 12 sjedišta	1 h	50,00 €
VOŽNJA PLOVILOM *(sa kormilarom)*	po osobi	1 h	6,00 €
KORIŠĆENJE USLUGA VODIČA	do 7 osoba	4 h	80,00 €
KORIŠĆENJE USLUGA VODIČA	do 7 osoba	8 h	160,00 €
IZNAJMLJIVANJE ŠATORA	po šatoru	1 dan	8,00 €
ORGANIZOVANA TURA ZA POSMATRANJE PTICA *(obezbijeđen prevoz i vodič)*	do 4 osobe	4 h	200,00 €
ORGANIZOVANA TURA ZA POSMATRANJE PTICA *(obezbijeđen prevoz i vodič)*	od 5 do 12 osoba	4 h	300,00 €

NACIONALNI PARK DURMITOR			
Namjena	**Jedinica mjere**	**Obračunski period**	**Visina naknade**
ZAKUP SALE	sala	1 h	30,00 €
IZNAJMLJIVANJE ČAMACA NA CRNOM JEZERU	po čamcu	1 h	15,00 €
IZNAJMLJIVANJE KAJAKA	jednosjed	1 h	4,00 €
IZNAJMLJIVANJE KAJAKA	dvosjed	1 h	6,00 €
IZNAJMLJIVANJE BICIKALA	po osobi	1 h	4,00 €
IZNAJMLJIVANJE BICIKALA	po osobi	1 dan (od 8h do 16h)	12,00 €
IZNAJMLJIVANJE ELEKTRIČNIH BICIKALA	po osobi	1 h	10,00 €
IZNAJMLJIVANJE ELEKTRIČNIH BICIKALA	po osobi	1 dan (od 8h do 16h)	30,00 €
KORIŠĆENJE USLUGA VODIČA	do 7 osoba	4 h	80,00 €
KORIŠĆENJE USLUGA VODIČA	do 7 osoba	8 h	160,00 €
IZNAJMLJIVANJE KRPLJI	po osobi	1 dan	5,00 €
IZNAJMLJIVANJE ŠTAPOVA ZA PJEŠAČENJE	po osobi	1 dan	4,00 €
IZNAJMLJIVANJE ŠATORA	po šatoru	1 dan	8,00 €
ORGANIZOVANA TURA DURMITORSKI PRSTEN – DŽIP (sa vozačem) *(u visinu naknade uračunata ulaznica za NP Durmitor)*	po osobi	1 vožnja	40,00 €

NACIONALNI PARK BIOGRADSKA GORA			
Namjena	**Jedinica mjere**	**Obračunski period**	**Visina naknade**
ZAKUP SALE	sala	1 h	30,00 €
IZNAJMLJIVANJE ČAMACA NA BIOGRADSKOM JEZERU	po čamcu	1 h	15,00 €
IZNAJMLJIVANJE KAJAKA	jednosjed	1 h	4,00 €
IZNAJMLJIVANJE KAJAKA	dvosjed	1 h	6,00 €
KORIŠĆENJE USLUGA VODIČA	do 7 osoba	4 h	80,00 €
KORIŠĆENJE USLUGA VODIČA	do 7 osoba	8 h	160,00 €
IZNAJMLJIVANJE BICIKALA	po osobi	1 h	4,00 €
IZNAJMLJIVANJE BICIKALA	po osobi	1 dan (od 8h do 16h)	12,00 €
IZNAJMLJIVANJE ELEKTRIČNIH BICIKALA	po osobi	1 h	10,00 €
IZNAJMLJIVANJE ELEKTRIČNIH BICIKALA	po osobi	1 dan (od 8h do 16h)	30,00 €
IZNAJMLJIVANJE KRPLJI	po osobi	1 dan	5,00 €
IZNAJMLJIVANJE ŠTAPOVA ZA PJEŠAČENJE	po osobi	1 dan	4,00 €
IZNAJMLJIVANJE ŠATORA	po šatoru	1 dan	8,00 €

NACIONALNI PARK LOVĆEN			
Namjena	**Jedinica mjere**	**Obračunski period**	**Visina naknade**
ZAKUP SALE	sala	1 h	30,00 €
KORIŠĆENJE USLUGA VODIČA	do 7 osoba	4 h	80,00 €
KORIŠĆENJE USLUGA VODIČA	do 7 osoba	8 h	160,00 €
IZNAJMLJIVANJE BICIKALA	po osobi	1 h	4,00 €
IZNAJMLJIVANJE BICIKALA	po osobi	1 dan (od 8h do 16h)	12,00 €
IZNAJMLJIVANJE ELEKTRIČNIH BICIKALA	po osobi	1 h	10,00 €
IZNAJMLJIVANJE ELEKTRIČNIH BICIKALA	po osobi	1 dan (od 8h do 16h)	30,00 €
IZNAJMLJIVANJE KRPLJI	po osobi	1 dan	5,00 €
IZNAJMLJIVANJE ŠTAPOVA ZA PJEŠAČENJE	po osobi	1 dan	4,00 €

NACIONALNI PARK PROKLETIJE			
Namjena	**Jedinica mjere**	**Obračunski period**	**Visina naknade**
IZNAJMLJIVANJE ŠATORA	po šatoru	1 dan	8,00 €
KORIŠĆENJE USLUGA VODIČA	do 7 osoba	4 h	80,00 €
KORIŠĆENJE USLUGA VODIČA	do 7 osoba	8 h	160,00 €
IZNAJMLJIVANJE BICIKALA	po osobi	1 h	4,00 €

IZNAJMLJIVANJE BICIKALA	po osobi	1 dan	12,00 €
IZNAJMLJIVANJE ELEKTRIČNIH BICIKALA	po osobi	1 h	10,00 €
IZNAJMLJIVANJE ELEKTRIČNIH BICIKALA	po osobi	1 dan (od 8h do 16h)	30,00 €
IZNAJMLJIVANJE KRPLJI	po osobi	1 dan	5,00 €
IZNAJMLJIVANJE ŠTAPOVA ZA PJEŠAČENJE	po osobi	1 dan	4,00 €

Naknade iz ovog člana naplaćuje ovlašćeno lice putem elektronskog naplatnog uređaja, ili se uplaćuju na žiro račun Javnog preduzeća na osnovu profakture, fakture ili ugovora, ili se plaćaju elektronskim putem na internet stranici Javnog preduzeća.

Član 5

Naknada za ugostiteljski, prodajni, smještajni i infrastrukturni objekat plaća se u visini:

Namjena	Jedinica mjere	Obračunski period	Visina naknade
HOTEL-MOTEL	m^2	1 godina	3,50 €
PRIVATNI SMJEŠTAJ, UGOSTITELJSKI OBJEKTI I OSTALI TURISTIČKI OBJEKTI	m^2	1 godina	5,00 €
PRODAJNI-USLUŽNI OBJEKAT (do 20 m^2)	po objektu	1 godina	300,00 €
PRODAJNI-USLUŽNI OBJEKAT (preko 20 m^2)	m^2	1 godina	15,00 €
INFRASTRUKTURNI OBJEKTI ZA PROIZVODNJU, PRERADU I DISTRIBUCIJU	m^2	1 godina	3,50 €
POMOĆNI OBJEKTI ZA PRUŽANJE KOMERCIJALNIH USLUGA *(magacini, garaže, radionice)*	m^2	1 godina	1,00 €
TRAFOSTANICA	po objektu	1 godina	300,00 €
KORIŠĆENJE PROSTORA NACIONALNOG PARKA ZA DALEKOVODE 400 kV	m	1 godina	12,00 €
KORIŠĆENJE PROSTORA NACIONALNOG PARKA ZA DALEKOVODE 220 kV	m	1 godina	9,00 €
KORIŠĆENJE PROSTORA NACIONALNOG PARKA ZA DALEKOVODE 110 kV	m	1 godina	7,00 €
KORIŠĆENJE PROSTORA NACIONALNOG PARKA ZA DALEKOVODE 35 kV	m	1 godina	4,00 €
KORIŠĆENJE PROSTORA NACIONALNOG PARKA ZA DALEKOVODE 10 kV	m	1 godina	2,00 €
KORIŠĆENJE PROSTORA NACIONALNOG PARKA ZA POSTAVLJANJE CJEVOVODA	m	1 godina	5,00 €
KORIŠĆENJE PROSTORA NACIONALNOG PARKA ZA POSTAVLJANJE ELEKTRIČNIH VODOVA ZA PRENOS ENERGIJE I INFORMACIJA	m	1 godina	3,00 €
KORIŠĆENJE PROSTORA ZA ŽIČARE, USPINJAČE I SKI LIFTOVE	m	1 godina	2,50 €
TELEKOMUKACIONI SISTEMI *(objekti za pokrivanje TV signala i mobilne mreže Radio-difuznog centra)*	po objektu	1 godina	2.000,00 €
TELEKOMUNIKACIONI SISTEMI SA JEDNOM BAZNOM STANICOM	po objektu	1 godina	1.500,00 €
JU MAUZOLEJ PETAR II PETROVIĆ NJEGOŠ - NP LOVĆEN	po objektu	1 godina	1.500,00 €

KORIŠĆENJE VODOZAHVATA NA PROSTORU NACIONALNOG PARKA ZA POTREBE POSTOJEĆIH MINI HIDROELEKTRANA	po vodozahvatu	1 godina	2.000,00 €
GRADSKI BUNAR - NP DURMITOR	po objektu	1 godina	200,00 €
KORIĆENJE VODOZAHVATA U SISTEMU JAVNOG VODODSNABDIJEVANJA	m^3	1 godina	0,05 €
KORIŠĆENJE ZEMLJIŠTA ZA KAPTAŽU I VODOSNABDIJEVANJE	m^2	1 godina	2,00 €

Naknade iz ovog člana plaćaju se na osnovu zaključenog ugovora između Javnog preduzeća i korisnika ili na osnovu fakture i uplaćuju se na žiro račun Javnog preduzeća.

Član 6

Naknada za postavljanje privremenog objekta na području nacionalnog parka za obavljanje turističke, ugostiteljske, prodajne i uslužne djelatnosti, za reklamiranje, oglašavanje i pružanje informacija, za sport i rekreaciju, za komunalne usluge i infrastrukturu, privremenog objekta za pomorski i vodeni saobraćaj, za organizaciju događaja, za potrebe uređenih kupališta, za eksploataciju prirodnih sirovina, skladištenje i proizvodnju, plaća se u visini:

Namjena	Jedinica mjere	Obračunski period	Visina naknade
TURISTIČKI, UGOSTITELJSKI, PRODAJNI, USLUŽNI OBJEKAT, OBJEKAT NAMIJENJEN REKLAMIRANJU, OGLAŠAVANJU I PRUŽANJU INFORMACIJA, OBJEKAT NAMIJENJEN ZA SPORT I REKREACIJU, PRIVREMENI OBJEKAT NAMIJENJEN ZA KOMUNALNE USLUGE I INFRASTRUKTURU, PRIVREMENI OBJEKAT ZA POMORSKI I VODENI SAOBRAĆAJ, PRIVREMENI OBJEKAT ZA ORGANIZACIJU DOGAĐAJA, PRIVREMENI OBJEKAT ZA POTREBE UREĐENIH KUPALIŠTA, PRIVREMENI OBJEKAT NAMIJENJEN ZA EKSPLOATACIJU PRIRODNIH SIROVINA, SKLADIŠTENJE I PROIZVODNJU - DO 30 m2 *(otvoreni i zatvoreni objekti)*	po objektu	1 godina	500,00 €
TURISTIČKI, UGOSTITELJSKI, PRODAJNI, USLUŽNI OBJEKAT, OBJEKAT NAMIJENJEN REKLAMIRANJU, OGLAŠAVANJU I PRUŽANJU INFORMACIJA, OBJEKAT NAMIJENJEN ZA SPORT I REKREACIJU, PRIVREMENI OBJEKAT NAMIJENJEN ZA KOMUNALNE USLUGE I INFRASTRUKTURU, PRIVREMENI OBJEKAT ZA POMORSKI I VODENI SAOBRAĆAJ, PRIVREMENI OBJEKAT ZA ORGANIZACIJU DOGAĐAJA, PRIVREMENI OBJEKAT ZA POTREBE UREĐENIH KUPALIŠTA, PRIVREMENI OBJEKAT NAMIJENJEN ZA EKSPLOATACIJU PRIRODNIH SIROVINA, SKLADIŠTENJE I PROIZVODNJU - PREKO 30 m2 *(otvoreni i zatvoreni objekti)*	m^2	1 godina	18,00 €
KORIŠĆENJE PLAŽE U MURIĆIMA - NP SKADARSKO JEZERO	plaža	1 godina	2.000,00 €

KORIŠĆENJE PLAŽE U GODINJU - NP SKADARSKO JEZERO	plaža	1 godina	500,00 €
KORIŠĆENJE PLAŽE U GAVRILOVCU - NP SKADARSKO JEZERO	plaža	1 godina	900,00 €
KORIŠĆENJE PLAŽE CKLA - NP SKADARSKO JEZERO	plaža	1 godina	400,00 €
KORIŠĆENJE PLAŽE PELINOVO - NP SKADARSKO JEZERO	plaža	1 godina	400,00 €
POSTAVLJANJE PRIVREMENIH OBJEKATA ZA VRIJEME ODRŽAVANJA SPORTSKIH I DRUGIH MANIFESTACIJA	m^2	1 dan	200,00 €
POSTAVLJANJE BILBORDA I REKLAMNIH PANOA	m^2	1 godina	60,00 €
POSTAVLJANJE UZLETNO-SLETNE STAZE ZA PARAGLAJDING	do 3 ha	1 godina	600,00 €
IZDAVANJE PROSTORA U SVRHU FORMIRANJA AVANTURISTIČKOG PARKA	1 ha	1 godina	6.000,00 €
KORIŠĆENJE PROSTORA ZA POSTAVLJANJE PILONA (ZIPLINE)	pilon	1 godina	3.000,00 €
POSTAVLJANJE TERENA ZA PAINTBALL	m^2	1 godina	4,00 €
KORIŠĆENJE PROSTORA ZA ŽIČARE, USPINJAČE I SKI LIFTOVE	m	1 godina	2,50 €
KORIŠĆENJE ZEMLJIŠTA ZA KAMPOVE NA PRIVATNOJ SVOJINI	m^2	1 godina	1,00 €
KORIŠĆENJE ZEMLJIŠTA ZA KAMPOVE NA DRŽAVNOJ SVOJINI	m^2	1 godina	2,00 €
KORIŠĆENJE PROSTORA NP ZA ORGANIZOVANE SPORTSKO-REKREATIVNE AKTIVNOSTI, KULTURNE I DRUGE MANIFESTACIJE I DOGAĐAJE	aktivnost / manifestacija / događaj	1 dan	400,00 €
KORIŠĆENJE PROSTORA ZA ODRŽAVANJE AUTO TRKA - NP LOVĆEN	trka	1 godina	3.500,00 €

Naknade iz ovog člana plaćaju se na osnovu zaključenog ugovora između Javnog preduzeća i korisnika ili na osnovu fakture i uplaćuju se na žiro račun Javnog preduzeća.

Naknade propisane u prva dva reda ove tabele predstavljaju iznos minimalne cijene prilikom sprovođenja postupka postavljanja privremenih objekata na zemljištu u državnoj svojini.

Član 7

Naknada za korišćenje objekata i prostora za određene namjene (parkiranje, kampovanje, loženje vatre) plaća se u visini:

Namjena	Jedinica mjere	Obračunski period	Visina naknade
KAMPOVANJE *(korišćenje prostora za postavljanje šatora)*	po šatoru	1 dan	5,00 €
KORIŠĆENJE UREĐENIH KAMP PROSTORA *(korišćenje uređenog prostora za postavljanje šatora)*	po šatoru	1 dan	25,00 €
KORIŠĆENJE BUNGALOVA	bungalov	1 dan	40,00 €
PARKING – MOTOCIKL	parking mjesto	1 h	0,50 €

PARKING – PUTNIČKO VOZILO	parking mjesto	1 h	2,00 €
PARKING – AUTOBUS	parking mjesto	1 h	10,00 €
LOŽENJE VATRE NA POSEBNO UREĐENIM MJESTIMA *(uključujući potrebnu količinu drveta)*	uređeno mjesto	1 dan	15,00 €
DŽIPING TURE	vozilo	1 dan	50,00 €
KRAĆE DŽIPING TURE – NP BIOGRADSKA GORA *(Kolašin - Izvor Biogradske rijeke / Biogradsko jezero - Dolovi Lalevića)*	vozilo	1 dan	15,00 €
ATV DŽIPING TURE	vozilo / motocikl	1 dan	20,00 €

Naknade iz ovog člana naplaćuje ovlašćeno lice putem elektronskog naplatnog uređaja, ili se uplaćuju na žiro račun Javnog preduzeća na osnovu profakture, fakture ili ugovora, ili se plaćaju elektronskim putem na internet stranici Javnog preduzeća.

Član 8

Naknada za korišćenje znaka nacionalnih parkova plaća se u visini:

Namjena	Jedinica mjere	Obračunski period	Visina naknade
UPOTREBA ZNAKA NACIONALNOG PARKA U KOMERCIJALNE SVRHE	po korisniku	1 godina	500,00 €

Naknada iz ovog člana se uplaćuje na žiro račun Javnog preduzeća na osnovu profakture, fakture ili ugovora.

Član 9

Naknada za snimanje igranih i komercijalnih filmova, spotova i reklama u nacionalnim parkovima i fotografisanje u komercijalne svrhe plaća se u visini:

Namjena	Jedinica mjere	Obračunski period	Visina naknade
IGRANI I KOMERCIJALNI FILMOVI	snimanje	1 dan	300,00 €
REKLAME I SPOTOVI	snimanje	1 dan	500,00 €
FOTOGRAFISANJE U KOMERCIJALNE SVRHE	fotografisanje	1 dan	200,00 €
ORGANIZOVANE FOTO TURE	fotografisanje	1 dan	150,00 €

Naknade iz ovog člana se uplaćuju na žiro račun Javnog preduzeća na osnovu profakture, fakture ili ugovora.

Član 10

Naknada za branje i sakupljanje šumskih plodova, gljiva, ljekovitog i aromatičnog bilja plaća se u visini:

Namjena	Jedinica mjere	Obračunski period	Visina naknade

DOZVOLA ZA BRANJE I SAKUPLJANJE ŠUMSKIH PLODOVA, GLJIVA, LJEKOVITOG I AROMATIČNOG BILJA	po osobi	1 dan	5,00 €
DOZVOLA ZA BRANJE I SAKUPLJANJE ŠUMSKIH PLODOVA, GLJIVA, LJEKOVITOG I AROMATIČNOG BILJA	po osobi	1 godina	50,00 €

Naknade iz ovog člana naplaćuje ovlašćeno lice putem elektronskog naplatnog uređaja, ili se uplaćuju na žiro račun Javnog preduzeća na osnovu profakture, fakture ili ugovora.

Član 11

Naknada za obavljanje sportskog ribolova na vodama kojima upravlja Nacionalni park i u kojima je dozvoljeno obavljanje ribolova plaća se u visini:

NAKNADE ZA SPORTSKI RIBOLOV			
Namjena	**Jedinica mjere**	**Obračunski period**	**Visina naknade**
BIOGRADSKO JEZERO	po osobi	1 dan	25,00 €
CRNO JEZERO	po osobi	1 dan	25,00 €
RIJEKA TARA	po osobi	1 dan	25,00 €
SKADARSKO JEZERO	po osobi	1 dan	5,00 €
SKADARSKO JEZERO	po osobi	7 dana	25,00 €
SKADARSKO JEZERO	po osobi	1 godina	100,00 €
SKADARSKO JEZERO *(za penzionere i studente)*	po osobi	1 godina	50,00 €

Naknade iz ovog člana naplaćuje ovlašćeno lice putem elektronskog naplatnog uređaja, ili se uplaćuju na žiro račun Javnog preduzeća na osnovu profakture, fakture ili ugovora, ili se plaćaju elektronskim putem na internet stranici Javnog preduzeća.

Član 12

Naknada za upotrebu plovila na jezerima utvrđuje se u visini:

NACIONALNI PARK SKADARSKO JEZERO			
Namjena	**Jedinica mjere**	**Obračunski period**	**Visina naknade**
PLOVILA DO 3 SJEDIŠTA, ZA OBAVLJANJE PRIVREDNE DJELATNOSTI	plovilo	po ugovoru	200,00 €
PLOVILA OD 3 DO 15 SJEDIŠTA, ZA OBAVLJANJE PRIVREDNE DJELATNOSTI	plovilo	po ugovoru	300,00 €
PLOVILA OD 15 DO 30 SJEDIŠTA, ZA OBAVLJANJE PRIVREDNE DJELATNOSTI	plovilo	po ugovoru	600,00 €
PLOVILA OD 30 DO 50 SJEDIŠTA, ZA OBAVLJANJE PRIVREDNE DJELATNOSTI	plovilo	po ugovoru	900,00 €
PLOVILA OD 50 DO 100 SJEDIŠTA, ZA OBAVLJANJE PRIVREDNE DJELATNOSTI	plovilo	po ugovoru	1.200,00 €

PLOVILA PREKO 100 SJEDIŠTA, ZA OBAVLJANJE PRIVREDNE DJELATNOSTI	plovilo	po ugovoru	1.800,00 €
KORIŠĆENJE VODNE POVRŠINE, PLOVILA DO 5 SJEDIŠTA U SPORTSKO-REKREATIVNE SVRHE	plovilo	1 godina	150,00 €
KORIŠĆENJE VODNE POVRŠINE, PLOVILA OD 5 DO 12 SJEDIŠTA U SPORTSKO-REKREATIVNE SVRHE	plovilo	1 godina	300,00 €
KORIŠĆENJE SOPSTVENOG KAJAKA	kajak	1 godina	25,00 €
KORIŠĆENJE SOPSTVENOG KAJAKA U PRIVREDNE SVRHE	jednosjed	po ugovoru	60,00 €
KORIŠĆENJE SOPSTVENOG KAJAKA U PRIVREDNE SVRHE	dvosjed	po ugovoru	120,00 €

Naknade iz ovog člana za plovila koja su registrovana za obavljanje privredne djelatnosti plaćaju se na osnovu ugovora koji se zaključuje u godini u kojoj se naplaćuje naknada sa periodom važenja do 15. juna naredne godine, i uplaćuju se na žiro račun Javnog preduzeća.

Član 13

Naknada za splavarenje, rafting i plovidbu rijekom Tarom utvrđuje se u visini:

NACIONALNI PARK DURMITOR			
Namjena	**Jedinica mjere**	**Obračunski period**	**Visina naknade**
SPLAV			
Od II logora do Radovan Luke	po splavu	1 splavarenje	300,00 €
Od II logora do ušća Sušice	po splavu	1 splavarenje	400,00 €
ČAMAC			
Od Kuline do II logora	po osobi	1 rafting tura	15,00 €
Od II logora do Žugića Luke	po osobi	1 rafting tura	15,00 €
Od II logora do Radovan Luke	po osobi	1 rafting tura	35,00 €
Od II logora do ušća Sušice	po osobi	1 rafting tura	40,00 €
Od Radovan Luke do ušća Sušice	po osobi	1 rafting tura	25,00 €
KAJAK			
Od Bistrice do II logora	dvosjed	1 plovidba	60,00 €
Od Bistrice do II logora	jednosjed	1 plovidba	35,00 €
Od Kuline do II logora	dvosjed	1 plovidba	40,00 €
Od Kuline do II logora	jednosjed	1 plovidba	25,00 €
Od II logora do Žugića Luke	dvosjed	1 plovidba	40,00 €
Od II logora do Žugića Luke	jednosjed	1 plovidba	25,00 €
Od II logora do Radovan Luke	dvosjed	1 plovidba	70,00 €
Od II logora do Radovan Luke	jednosjed	1 plovidba	45,00 €
Od II logora do ušća Sušice	dvosjed	1 plovidba	80,00 €
Od II logora do ušća Sušice	jednosjed	1 plovidba	55,00 €
Od Radovan Luke do ušća Sušice	dvosjed	1 plovidba	50,00 €

Od Radovan Luke do ušća Sušice	jednosjed	1 plovidba	35,00 €

Naknade iz ovog člana naplaćuje ovlašćeno lice putem elektronskog naplatnog uređaja, ili se uplaćuju na žiro račun Javnog preduzeća na osnovu profakture, fakture ili ugovora, ili se plaćaju elektronskim putem na internet stranici Javnog preduzeća.

Naknada za splavarenje, rafting i plovidbu rijekom Tarom obuhvata i naknadu za ulazak u NP Durmitor isključivo za obavljanje ovih aktivnosti, dok se posjetiocu koji posjećuje ostale lokalitete NP Durmitor naplaćuje naknada iz člana 3 ove odluke.

Član 14

Za ulazak u nacionalne parkove ne plaća se naknada za Dan ekološke države – 20. septembar.

Za ulazak u nacionalne parkove, stanovnici Crne Gore ne plaćaju naknadu za:

- Dan nezavisnosti – 21. maj;
- Dan državnosti – 13. jul.

Za ulazak u nacionalne parkove, posjetu centrima za posjetioce i edukativnim stazama naknadu ne plaćaju:

- djeca starosti do 15 godina;
- organizovane grupe studenata Prirodno-matematičkog fakulteta Univerziteta Crne Gore - odsjek biologija i Filozofskog fakulteta Univerziteta Crne Gore - odsjek geografija;
- istraživači - eksperti;
- predstavnici ambasada, konzulata i stalnih misija u Crnoj Gori, prilikom zvaničnih organizovanih posjeta;
- visoke strane delegacije;
- predstavnici Nacionalne turističke organizacije i njihovi saradnici, prilikom zvaničnih organizovanih posjeta;
- lica sa invaliditetom i njihovi pratioci;
- novinari;
- nastavnici, vaspitači i pratioci djece, prilikom organizovanih izleta za djecu predškolskog uzrasta i učenike osnovne škole;
- pripadnici Vojske Crne Gore i Uprave policije, prilikom realizacije aktivnosti iz nadležnosti ovih institucija.

Stanovnicima Crne Gore naknada za ulazak u nacionalne parkove, posjetu centrima za posjetioce i edukativnim stazama umanjuje se za 50% za organizovane grupe: učenika srednje škole, studenata, penzionera, sindikalnih organizacija i planinarskih društava, pod uslovom da organizovana grupa broji najmanje 20 članova.

Stanovnicima Crne Gore naknada za godišnju ulaznicu za sve parkove umanjuje se za 50% za: učenike srednje škole, studente, penzionere, članove sindikalnih organizacija i članove planinarskih društava, uz dostavljanje dokaza o pripadnosti nekoj od navedenih kategorija prilikom kupovine godišnje ulaznice za sve parkove.

Naknada za godišnju ulaznicu za sve parkove umanjuje se za 50% za imaoce iseljeničkih knjižica i Evropskih omladinskih kartica (EYC), uz dostavljanje dokaza o pripadnosti nekoj od navedenih kategorija prilikom kupovine godišnje ulaznice za sve parkove.

Naknada za sportski ribolov na Crnom jezeru, umanjuje se za 50% za članove SRD „Crno jezero“, uz dostavljanje dokaza o članstvu u ovom SRD.

Naknada za sportski ribolov umanjuje se za 25% za članove drugih ribolovnih udruženja, uz dostavljanje dokaza o stanju socijalne potrebe člana udruženja.

Lica iz stava 3 alineja 2 do 10 i stava 4 ovog člana podnose zahtjev koji sadrži:

- spisak lica sa imena i prezimenima;
- vrijeme trajanja posjete;

- svrhu posjete i lokacije koje će se posjetiti;
- ime i prezime odgovornog lica;
- ovjereni potpis ovlašćenog lica.

Zahtjev iz stava 9 ovog člana podnosi se najkasnije 72 sata prije otpočinjanja posjete.

Za organizovane posjete u organizaciji turističkih agencija sa kojima je zaključen ugovor o poslovnoj saradnji, naknada za ulazak u nacionalne parkove umanjuje se za 5%.

Član 15

Obračunski period „1 dan" podrazumijeva period od 8:00h do 20:00h, ukoliko nije drugačije naznačeno u tabelama ove odluke.

Obračunski period „1 godina" podrazumijeva period od 1. janaura do 31. decembra tekuće godine (u daljem tekstu: kalendarska godina), ukoliko nije drugačije naznačeno u tabelama ove odluke.

Godišnja ulaznica za sve parkove propisana u članu 3 ove odluke podrazumijeva neograničen broj ulazaka u sve nacionalne parkove tokom jedne kalendarske godine.

Godišnja ulaznica za sve parkove se izdaje isključivo fizičkom licu uz lični dokument.

Godišnje ulaznice za sve parkove se prodaju isključivo u periodu od 1. decembra tekuće do 30. aprila naredne godine.

Godišnje ulaznice za sve parkove važe za kalendarsku godinu u kojoj ističe rok za kupovinu ovih ulaznica propisan u stavu 5 ovog člana.

Član 16

U visinu naknada propisanih ovom odlukom uračunat je PDV, izuzev naknada za ulazak (ulaznice) i naknada za splavarenje, rafting i plovidbu rijekom Tarom.

Član 17

Danom stupanja na snagu ove odluke prestaje da važi Odluka o visini i načinu obračuna i plaćanja naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova ("Sl. list CG", br. 52/19) i sve njene izmjene i dopune.

Član 18

Ova odluka stupa na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore".

PREDSJEDNIK UPRAVNOG ODBORA
Slaven Jovanović

OBRAZAC

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA	
PREDLAGAČ	**Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera**
NAZIV PROPISA	**Predlog odluke o visini i načinu obračuna i plaćanja naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova**

1. Definisanje problema

- **Koje probleme treba da riješi predloženi akt?**
- **Koji su uzroci problema?**
- **Koje su posljedice problema?**
- **Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri?**
- **Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)?**

- Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore, kao upravljač pet zaštićenih područja od nacionalnog i međunarodnog značaja, suočava se sa značajnim finansijskim izazovima koji se akumuliraju duži niz godina. Prihodi koje Preduzeće trenutno ostvaruje po osnovu postojećih naknada omogućavaju isključivo obavljanje osnovnih funkcija i pokrivanje minimalnih troškova poslovanja, ali nisu dovoljni za potpuno sprovođenje svih aktivnosti upravljanja i zaštite prirode, sistemsko unaprjeđenje infrastrukture i razvoj novih sadržaja.

  Poseban izazov predstavlja zastarjela i nedovoljno razvijena infrastruktura u nacionalnim parkovima, koja obuhvata objekte službe zaštite, kontrolno-naplatne punktove, parking prostore, upravne zgrade, kao i posjetilačku infrastrukturu, parkovski mobilijar, pješačke mostove, vidikovce, centre za posjetioce, edukativne i interpretativne staze, signalizaciju. Značajan dio infrastrukture zahtijeva sanaciju ili potpunu rekonstrukciju. Istovremeno, značajan dio postojeće opreme i sredstava za rad je dotrajao i zahtijeva obnovu, dok je neophodno kontinuirano ulaganje u modernizaciju sistema upravljanja kroz digitalizaciju procesa, unaprjeđenje sistema naplate i kontrole korišćenja prostora, kao i nabavku savremene opreme za nadzor i monitoring. Dodatno, potrebno je unaprijediti uslove rada zaposlenih koji obavljaju poslove neposredne zaštite na terenu u otežanim uslovima i na nepristupačnim lokacijama. Pored toga, neophodno je obezbijediti stabilne izvore finansiranja za kontinuirano sprovođenje programskih aktivnosti zaštite prirodne i kulturne baštine, uključujući mjere očuvanja biodiverziteta, monitoring stanja ekosistema, istraživačke aktivnosti, prevenciju i sanaciju negativnih uticaja na životnu sredinu, kao i razvoj edukativnih i promotivnih programa.

  Saglasno članu 60 stav 2 Zakona o zaštiti prirode, visinu, način obračuna i plaćanja naknada utvrđuje upravljač zaštićenog područja odnosno područja ekološke mreže, uz prethodnu saglasnost Vlade. Važeća Odluka o visini i načinu obračuna i plaćanja naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova donijeta je 2019. godine, dok su tokom 2020. godine, u uslovima pandemije COVID-19, izvršene izmjene kojima su uvedene određene pogodnosti za građane i privredu, sa ciljem ublažavanja negativnih ekonomskih posljedica i podsticanja boravka u prirodi. Nakon toga, 2023. godine izvršeno je simbolično povećanje cijena ulaznica za nacionalne parkove u iznosu od jednog eura, dok većina ostalih naknada nije mijenjana u posljednjih deset godina.

  U međuvremenu su nastupile značajne promjene ekonomskih i tržišnih uslova, uključujući rast opšteg nivoa cijena, rast troškova rada, održavanja infrastrukture i sprovođenja mjera zaštite prirode, kao i rast cijena turističkih i drugih usluga u Crnoj Gori i regionu. Postojeći iznosi naknada više ne odražavaju realnu vrijednost korišćenja prostora i usluga u nacionalnim parkovima, niti omogućavaju održivo finansiranje zaštite prirodnih dobara, unaprjeđenja infrastrukture i razvoja posjetilačkih sadržaja. Dodatno, važeća Odluka ne prepoznaje u dovoljnoj mjeri nove aktivnosti koje se danas realizuju u nacionalnim parkovima, nove oblike turističke ponude, niti adekvatno uređuje sezonsko diferenciranje cijena radi efikasnijeg upravljanja opterećenjem prostora tokom perioda najveće posjećenosti.

- Glavni uzroci problema su:

- dug vremenski period bez značajnijeg usklađivanja visine naknada sa realnim ekonomskim uslovima;
- rast opšteg nivoa cijena;
- povećanje troškova rada;
- povećanje troškova održavanja infrastrukture i opreme;
- rast cijena nabavke opreme, materijala i usluga neophodnih za upravljanje i zaštitu prostora;
- izražena dotrajalost i nedovoljna razvijenost infrastrukture;
- povećani zahtjevi u oblasti zaštite prirode;
- potreba za unaprjeđenjem sistema nadzora, kontrole pristupa i bezbjednosti posjetilaca u uslovima sve većeg broja posjeta;
- razvoj novih oblika turističke ponude, rekreativnih i sportskih aktivnosti, kao i komercijalnih usluga koje nisu adekvatno prepoznate postojećom Odlukom;
- povećano sezonsko opterećenje prostora nacionalnih parkova, posebno u ljetnjim mjesecima;
- potreba za digitalizacijom procesa upravljanja;
- povećani zahtjevi u pogledu standarda usluga i kvaliteta posjetilačkog iskustva, u skladu sa regionalnim i evropskim praksama.

Prostori nacionalnih parkova čine 7,7% teritorije Crne Gore a karakteriše ih specifična prirodna i kulturna baština, zahvaljujući kojoj nacionalni parkovi imaju ne samo nacionalni već i međunarodni značaj. S obzirom na to da je ovo Javno preduzeće odgovorno za zaštitu i upravljanje nacionalnim parkovima, i kontrolu korišćenja prirodnih resursa, u skladu sa relevantnim zakonima i drugim propisima iz ove oblasti, neophodno je u određenim vremenskim intervalima usklađivati odluku kojom se uređuje visina i način plaćanja naknada.

U protekloj deceniji, opšti nivo cijena u zemlji porastao je za 38,90% (kumulativna inflacija za desetogodišnji period - prema podacima Centralne banke prosječne godišnje stope inflacije iznosile su: 2016: -0,3%, 2017: 2,4%, 2018: 2,6%, 2019: 0,4%, 2020: -0,3%, 2021: 2,4%, 2022: 13,0%, 2023: 8,6%, 2024: 3,3%, 2025: 3,9%), što znači da je realna vrijednost novca značajno smanjena u odnosu na period kada je važeća struktura naknada uspostavljena, što je dovelo do njihovog realnog zaostajanja u odnosu na savremene ekonomske uslove. Pored inflatornih kretanja, u istom periodu došlo je i do izraženog rasta troškova rada, održavanja i ukupnog poslovanja, kao i do povećanja cijena turističkih i pratećih usluga koje su relevantne za poređenje. Istovremeno, troškovi upravljanja zaštićenim područjima su porasli usljed većih zahtjeva u oblasti zaštite prirode, održavanja infrastrukture, upravljanja pritiskom posjetilaca, što dodatno utiče na neusklađenost postojećih naknada sa realnim troškovima i ekonomskim vrijednostima korišćenja prostora nacionalnih parkova.

Iz godine u godinu raste broj posetilaca nacionalnim parkovima, što dovodi do povećanog pritiska na životnu sredinu, ali i infrastrukturu. S tim u vezi rastu troškovi održavanja, očuvanja i zaštite prirodnih dobara, dok primjena savremenih standarda zaštite životne sredine zahtijeva dodatna ulaganja. Ove promjene čine neophodnim prilagođavanje visine naknada kako bi se obezbijedila održivost i efikasnost upravljanja nacionalnim parkovima.

U kontekstu procesa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji i obaveza iz pregovaračkog Poglavlja 27 - Životna sredina i klimatske promjene, od upravljača zaštićenih područja očekuje se jačanje sistema zaštite prirode, unaprjeđenje upravljanja zaštićenim područjima i obezbjeđivanje finansijske održivosti sistema zaštite. Ove obaveze podrazumijevaju unaprjeđenje kapaciteta upravljanja, jačanje nadzora i monitoringa, kao i ulaganja u infrastrukturu i mjere očuvanja biodiverziteta. U tom smislu, postojeći model finansiranja i visina naknada moraju biti usklađeni sa povećanim zahtjevima koje nameće evropski okvir, kako bi se obezbijedila stabilna i dugoročno održiva zaštita nacionalnih parkova i ispunjavanje preuzetih međunarodnih obaveza.

Takođe, normativna zastarjelost važeće Odluke dovodi do fragmentisanosti i neujednačenosti modela obračuna i naplate naknada. Sistem naplate je opterećen odvojenim obračunavanjem i naplatom različitih vrsta naknada, što povećava administrativnu složenost i produžava vrijeme obrade na naplatnim mjestima. Takva organizacija zahtijeva veći broj koraka i evidencija, uz povećan rizik od tehničkih i administrativnih grešaka u procesu obrade podataka. Takođe, u periodima veće posjećenosti, ovakav model naplate dovodi do usporavanja protoka posjetilaca na naplatnim punktovima, usljed potrebe za pojedinačnom obradom više vrsta ulaznica. Osim toga, važećom Odlukom nisu obuhvaćeni pojedini oblici korišćenja prostora i usluga koji su se razvili u

praksi, usljed čega za određene aktivnosti nije uspostavljen odgovarajući osnov za naplatu. To rezultira nepotpunim obuhvatom naknada i ograničenim mogućnostima ostvarivanja prihoda.

- U postojećim uslovima, finansiranje se dominantno zasniva na principu raspoloživosti sredstava, a ne na stvarnim potrebama sistema upravljanja, što znači da se aktivnosti realizuju u obimu koji je ograničen raspoloživim prihodima, a ne u obimu koji je objektivno potreban za adekvatno upravljanje zaštićenim područjima. Posljedica takvog pristupa je da se dio aktivnosti odlaže, reducira ili ne realizuje u punom kapacitetu, što utiče na kvalitet upravljanja i dugoročnu održivost sistema zaštite.

  Posljedice postojećeg stanja ogledaju se u tome da Preduzeće nije u mogućnosti da obezbijedi dovoljan nivo finansijskih sredstava za realizaciju svih aktivnosti predviđenih planovima i programima upravljanja, uključujući monitoring ekosistema, istraživačke aktivnosti i mjere zaštite. Ograničeni prihodi utiču i na nivo kvaliteta usluga koje se pružaju posjetiocima, posebno u dijelu uređenosti prostora, dostupnosti sadržaja, informisanosti i sigurnosti kretanja kroz nacionalne parkove. Takođe, nedostatak sredstava ograničava obim i kontinuitet ulaganja u infrastrukturu, što se u praksi odražava kroz sporije i parcijalno izvođenje sanacija i rekonstrukcija, odgađanje neophodnih investicija i sve veće zaostajanje za savremenim standardima. To dovodi do situacije u kojoj se intervencije najčešće sprovode samo u hitnim slučajevima, umjesto kroz plansko i preventivno održavanje, čime se dugoročno povećavaju ukupni troškovi i smanjuje efikasnost upravljanja. Osim navedenog, ograničene su mogućnosti za poboljšanje uslova rada zaposlenih, a naročito onih koji rade na terenu.

  Preduzeće je suočeno sa značajnim finansijskim opterećenjima koja proizlaze iz sistemskih okolnosti na koje nije imalo odlučujući uticaj. Poseban teret predstavljaju brojni sudski sporovi iz oblasti radnih odnosa, nastali kao posljedica višegodišnjeg neusklađivanja zarada sa Zakonom o zaradama zaposlenih u javnom sektoru (za period od 2016. do 2022. godine), pri čemu je izostalo blagovremeno institucionalno rješavanje ovog pitanja od strane nadležnih organa. Takođe, Preduzeće je opterećeno i obavezama po osnovu poreskog duga iz ranijih godina. Ovakva struktura obaveza dovodi do toga da se raspoloživa sredstva dominantno usmjeravaju na izmirenje tekućih obaveza, dok se prostor za razvojne i programske aktivnosti značajno sužava, a finansijska stabilnost Preduzeća ostaje izložena kontinuiranim rizicima. U takvim uslovima, ostvareni sopstveni prihodi od naplate naknada po postojećim iznosima nisu dovoljni za pokrivanje ukupnih obaveza i troškova poslovanja, već omogućavaju isključivo minimalno funkcionisanje sistema, bez obezbjeđivanja potrebnog nivoa finansijske održivosti i investicionog kapaciteta.

  Ni sada Preduzeće ne pokriva u potpunosti troškove iz sopstvenih prihoda, već sredstva koja se izdvajaju iz državnog budžeta čine oko 15% ukupnih prihoda, pri čemu se u kontinuitetu godinama ne odobravaju tražena budžetska sredstva u obimu potrebnom za pokriće stvarnih potreba.

  U takvim okolnostima, bez usklađivanja visine naknada sa realnim troškovima upravljanja i ekonomskom vrijednošću korišćenja dobara nacionalnih parkova, neophodno je značajno povećanje transfera iz državnog budžeta kako bi se obezbijedilo osnovno funkcionisanje sistema. Ukoliko se takvo povećanje budžetskih izdvajanja ne obezbijedi, Preduzeće se suočava sa ozbiljnim rizikom narušavanja finansijske stabilnosti, što bi direktno dovelo u pitanje kontinuitet realizacije planova i programa upravljanja, kao i sposobnost da se u potpunosti izvršavaju zakonske obaveze u oblasti zaštite prirode i održavanja zaštićenih područja.

  U tom smislu, jasno se otvara pitanje izbora između dva modela - obezbjeđivanja dodatnih sredstava iz državnog budžeta ili uspostavljanja održivog i samofinansirajućeg sistema kroz adekvatno usklađivanje visine naknada sa realnim troškovima upravljanja i stvarnom ekonomskom vrijednošću korišćenja dobara nacionalnih parkova.

- Subjekti koji su oštećeni u postojećem stanju su, prije svega, Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore kao upravljač, posjetioci nacionalnih parkova, lokalne zajednice i privredni subjekti koji posluju u okviru ili u neposrednoj vezi sa zaštićenim područjima. Osim toga, ovakvim stanjem je direktno doveden u pitanje širi javni interes u oblasti zaštite prirode, kroz umanjenu mogućnost očuvanja, unaprjeđenja i dugoročne zaštite nacionalnih parkova.

Preduzeće je oštećeno u smislu ograničene finansijske sposobnosti da u potpunosti realizuje zakonom propisane nadležnosti. Posjetioci su pogođeni kroz nedovoljno razvijen nivo i kvalitet infrastrukture i sadržaja, što utiče na ukupno iskustvo posjete. Lokalna privreda i pružaoci usluga trpe indirektne efekte kroz ograničen razvoj i sporiju diversifikaciju turističke ponude, usljed nedovoljnih ulaganja u prateće sadržaje i infrastrukturu.

U pogledu obima, posljedice su najizraženije na nivou Preduzeća, jer se radi o direktnom ograničenju finansijskih i funkcionalnih kapaciteta, dok su kod posjetilaca i lokalnih aktera prisutni srednje intenzivni, ali kontinuirani efekti koji se ogledaju u standardu usluge i razvojnim mogućnostima.

- Bez izmjene važećeg propisa, postojeći problemi bi se vremenom produbljivali. To bi dovelo do sve izraženijeg jaza između potreba upravljanja nacionalnim parkovima i raspoloživih finansijskih sredstava. U takvim uslovima, ulaganja u rekonstrukciju i modernizaciju infrastrukture bi se dalje odlagala ili sprovodila u minimalnom obimu, što bi dovelo do dodatnog propadanja postojećih objekata i sadržaja. Istovremeno bi se smanjivao prostor za razvoj novih usluga i unaprjeđenje kvaliteta posjeta, dok bi kapaciteti za nadzor i upravljanje zaštićenim područjima ostali ograničeni. Na srednji i dugi rok, ovakav status bi doveo do povećanog pritiska na budžetska sredstva, jer bi se sve veći dio osnovnih funkcija morao finansirati iz javnih izvora, uz istovremeno smanjenje mogućnosti samoodrživog finansiranja sistema zaštite prirode i otežano ispunjavanje strateških i zakonskih ciljeva upravljanja nacionalnim parkovima.

  Takođe, "status quo" opcija bi značila ograničenu mogućnost obezbjeđenja stabilnih i predvidivih sredstava za redovnu isplatu zarada zaposlenih u Preduzeću. S obzirom na to da prihodi u velikoj mjeri zavise od varijabilnih okolnosti turističke sezone, u uslovima nepromijenjenih naknada postoji realna mogućnost da u pojedinim periodima prihodi ne budu dovoljni za pokriće obaveza po osnovu zarada, što bi zahtijevalo njihovo finansiranje iz budžetskih subvencija. Time bi se povećala izloženost državnog budžeta nepredvidivim i sezonski uslovljenim finansijskim pritiscima, umjesto uspostavljanja stabilnog i samoodrživog modela finansiranja Preduzeća.

  Istovremeno, ovakvo stanje bi imalo direktne implikacije na najvažniju funkciju Preduzeća - zaštitu i očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova, jer bi nedostatak stabilnih finansijskih izvora dalje ograničavao obim i kontinuitet sprovođenja mjera zaštite, monitoringa i očuvanja biodiverziteta.

2. Ciljevi

- **Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?**
- **Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.**

- Donošenjem predmetne odluke obezbijediće se osnov za povećanje prihoda koji će se koristiti za zaštitu, razvoj i unaprjeđenje nacionalnih parkova, realizaciju programskih aktivnosti i kontinuirano izvršavanje zakonom propisanih nadležnosti, prije svega u oblasti zaštite prirodnih i kulturnih vrijednosti. Dakle, osnovni ciljevi su finansijska stabilnost Preduzeća i održivo finansiranje koje omogućava očuvanje i razvoj zaštićenih područja.

  Povećanje prihoda od naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova omogućava dodatna ulaganja u zaštitu i infrastrukturu, što doprinosi jačanju ekonomske stabilnosti države, imajući u vidu da nacionalni parkovi predstavljaju značajan turistički resurs i privlače veliki broj posjetilaca. Finansiranje iz tih prihoda omogućava razvoj novih projekata i inicijativa, čime se stvara održiviji model upravljanja nacionalnim parkovima, sa pozitivnim efektima na zaštitu prirode i razvoj lokalnih zajednica, kao i jačanje ukupne atraktivnosti nacionalnih parkova kao turističkog resursa države. Time se istovremeno ostvaruje javni interes kroz zaštitu prirode i razvoj održivog turizma.

  Pored finansijskog i razvojnog aspekta, predložena odluka ima za cilj i unaprjeđenje efikasnosti sistema naplate i upravljanja posjetama u nacionalnim parkovima, kroz modernizaciju i racionalizaciju postojećih rješenja. U tom smislu, pored usklađivanja visine naknada, pri čemu se određene naknade povećavaju, dok se pojedine zadržavaju na postojećem nivou, i uvođenja novih naknada, predviđa se spajanje određenih naknada u jedinstvenu naknadu. Navedeni cilj ostvaruje se kroz konkretna rješenja sadržana u Predlogu odluke, kao što je slučaj spajanja naknade za

rafting i naknade za ulazak u park, što će pojednostaviti proces, smanjiti gužve i ubrzati naplatu, kao i smanjiti mogućnost zloupotrebe. Jednostavniji proces naplate omogućava bržu obradu, što znači da zaposleni mogu da usluže veći broj posjetilaca u kraćem vremenskom periodu, čime se smanjuje opterećenje na naplatnim punktovima. Takođe, kontrola postaje jednostavnija i smanjuje se mogućnost da se ista ulaznica koristi na različitim naplatnim mjestima. Pored toga, eliminiše se potreba za korišćenjem različitih obrazaca (ulaznica) i dvostrukim unosom podataka na naplatnim uređajima, čime se pojednostavljuje cjelokupan administrativni proces. Takođe, primjer racionalizacije je i ograničavanje prodaje godišnjih ulaznica na prvi dio godine što ima za cilj prevazilaženje problema sa zastojima na naplatnim punktovima u toku ljetnjih mjeseci, koji nastaju prilikom prodaje godišnjih ulaznica koje zahtijevaju elektronski unos ličnih podataka. Navedene mjere doprinose povećanju efikasnosti i funkcionalnosti sistema naplate.

Povećanje visine određenih naknada, kao i uvođenje novih, stvara preduslove za rast prihoda. Jačanjem finansijske osnove direktno se omogućava i jačanje kapaciteta na terenu - od obezbjeđivanja adekvatne opremljenosti službi zaštite, preko unaprjeđenja sistema nadzora i kontrole prostora, do efikasnijeg djelovanja na sprječavanju i suzbijanju nelegalnih aktivnosti, uključujući bespravnu gradnju, devastaciju prostora, nelegalnu sječu i druge oblike ugrožavanja zaštićenih područja. U tom smislu, finansijska održivost nije samo razvojno pitanje, već i preduslov za osnovnu funkciju zaštite prostora.

Dugoročno posmatrano, predmetna odluka doprinosi smanjenju rizika od degradacije prostora i jačanju sposobnosti države da efikasno odgovori na sve izraženije pritiske na zaštićena područja, uključujući i izazove klimatskih promjena i povećanog antropogenog pritiska.

- Ciljevi predložene odluke usklađeni su sa strateškim i programskim opredjeljenjima Vlade Crne Gore u oblasti zaštite životne sredine, upravljanja prirodnim resursima i održivog razvoja. Prije svega, oni su u direktnoj vezi sa ciljevima Nacionalne strategije održivog razvoja, kao i Nacrta nacionalne strategije biodiverziteta, u kojima se naglašava potreba obezbjeđivanja dugoročne finansijske održivosti sistema zaštite prirode. Takođe, predmetna odluka doprinosi realizaciji politika Vlade koje se odnose na razvoj održivog turizma i valorizaciju prirodnih resursa.

  Ciljevi su usklađeni sa prioritetima procesa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, naročito u okviru Pregovaračkog poglavlja 27 - Životna sredina i klimatske promjene, koje prepoznaje jačanje institucionalnih i finansijskih kapaciteta upravljača zaštićenih područja, unaprjeđenje efikasnosti upravljanja i obezbjeđivanje stabilnih izvora finansiranja za sprovođenje mjera zaštite prirode, monitoringa i očuvanja ekosistema.

  Ciljevi koji se postižu predloženim propisom su u potpunosti kompatibilni sa javnim politikama koje teže balansiranju zaštite prirode i ekonomskog razvoja, uz očuvanje prirodnih vrijednosti za sadašnje i buduće generacije.

3. Opcije

- **Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati "status quo" opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa).**
- **Obrazložiti preferiranu opciju?**

- Status quo opcija podrazumijevala bi zadržavanje postojećeg normativnog i finansijskog okvira, bez izmjena visine postojećih naknada i bez uspostavljanja novih izvora prihoda. To bi značilo nastavak postojećeg sistema u kojem su budžetska izdvajanja nedovoljna, dok mogućnost ostvarivanja sopstvenih prihoda ostaje ograničena i uslovljena promjenjivim i neizvjesnim okolnostima turističke sezone. Istovremeno, obaveze upravljanja nacionalnim parkovima postaju sve složenije, a pritisci sve izraženiji. U takvim uslovima, Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore, kao upravljač, ne može dugoročno ostvarivati svoju svrhu, jer nedovoljna finansijska sredstva dovode u pitanje uredno obavljanje osnovnih funkcija zbog kojih su nacionalni parkovi uspostavljeni i zbog kojih je osnovano Javno preduzeće. Posljedično, građani bi izgubili mogućnost da dugoročno uživaju i žive u očuvanoj prirodi, što postaje posebno osjetljivo u kontekstu pojačanih klimatskih promjena i sve većeg pritiska na životnu sredinu. Istovremeno, slabljenje kapaciteta upravljanja uticalo bi na javni interes, jer direktno povećava rizik od nelegalnih aktivnosti, čime se ne ugrožava samo priroda, već i kredibilitet države u zaštiti svojih najvrijednijih prostora.

Status quo u ovom slučaju ne predstavlja neutralnu opciju, već prihvatanje slabljenja sistema upravljanja nacionalnim parkovima, uz rastući rizik od degradacije prirodnih vrijednosti i narušavanja institucionalne sposobnosti njihove zaštite. Posljedice takvog pristupa ne mjere se samo finansijski, već i kroz cijenu koju plaćaju priroda, javni interes i država.

Opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema svode se na dvije jedine realne mogućnosti: značajno povećanje budžetske podrške, kojim bi se direktno nadomjestio postojeći nedostatak sredstava i obezbijedilo stabilno finansiranje, ili omogućavanje naplate naknada u visini koja odgovara stvarnim potrebama upravljanja, što se u značajnoj mjeri postiže predloženim propisom kojim se stvara normativni osnov za povećanje prihoda.

Manje sredstava za upravljanje nacionalnim parkovima ne predstavlja uštedu, već gubitak, kako u smislu zaštite prirodnih i kulturnih vrijednosti, tako i u pogledu turističkog i ekonomskog potencijala. Suprotno tome, stabilno i adekvatno finansirani nacionalni parkovi predstavljaju razvojni resurs države i garant očuvanja prostora za buduće generacije.

- Obaveza donošenja propisa sadržana je u članu 60 stav 2 Zakona o zaštiti prirode, kojim je propisano da visinu, način obračuna i plaćanja naknada utvrđuje upravljač zaštićenog područja, uz prethodnu saglasnost Vlade. Imajući u vidu okolnosti i potrebu obezbjeđivanja održivog finansijskog okvira za upravljanje nacionalnim parkovima, neophodno je izmjeniti važeću Odluku, odnosno donijeti novu.

4. Analiza uticaja

- **Na koga će i kako će najvjerovatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.**
- **Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima)**
- **Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti,**
- **Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija;**
- **Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.**

- Najizraženiji direktni uticaj predloženih rješenja odnosi se na Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore, kroz stvaranje stabilnijeg i održivijeg finansijskog okvira za obavljanje zakonom propisanih funkcija upravljanja i zaštite zaštićenih područja. Povećanje prihoda po osnovu naknada omogućiće jačanje finansijskih i tehničkih kapaciteta Preduzeća, unaprjeđenje rada organizacionih jedinica, službi zajedničkih poslova, službi zaštite, kao i efikasniji nadzor i kontrolu prostora, ali i veća ulaganja u razvoj i održavanje parkovske infrastrukture, rekonstrukciju i modernizaciju postojećih objekata, uređenje i opremanje staza, vidikovaca i edukativno-informativnih sadržaja, razvoj novih usluga i sadržaja za posjetioce, kao i snažniju promociju i edukativne aktivnosti usmjerene na podizanje svijesti o značaju zaštite prirode. Time se stvaraju uslovi za kvalitetnije, funkcionalnije i dugoročno održivo upravljanje nacionalnim parkovima.

  Pozitivni direktni uticaji ogledaju se naročito u:
  - jačanju sistema zaštite biodiverziteta, prirodnih staništa i ekosistema;
  - očuvanju pejzažnih vrijednosti i prirodnih karakteristika prostora;
  - zaštiti kulturno-istorijskih lokaliteta i kulturne baštine unutar nacionalnih parkova;
  - unaprjeđenju infrastrukture i uslova za boravak i korišćenje prostora;
  - razvoju novih sadržaja i usluga kojima se unaprjeđuje ukupna ponuda nacionalnih parkova;
  - jačanju aktivnosti promocije i valorizacije prirodnih i kulturnih vrijednosti nacionalnih parkova, uz održivo korišćenje njihovih razvojnih potencijala;
  - sprovođenju edukativnih programa i aktivnosti podizanja svijesti javnosti o značaju zaštite prirode i odgovornog korišćenja prostora;
  - stvaranju boljih uslova za naučna i stručna istraživanja;
  - većoj sposobnosti Preduzeća da sprječava i suzbija nelegalne aktivnosti i sve oblike ugrožavanja zaštićenih područja.

Posredno, efekti ovih rješenja prenose se na građane, lokalne zajednice i državu u cjelini. Građanima i lokalnom stanovništvu obezbjeđuju se dugoročne koristi kroz očuvanje prirodnih resursa, razvoj održivog turizma i unaprjeđenje kvaliteta života u područjima koja su zasnovana na vrijednostima zaštićene prirode.

Lokalnim zajednicama se otvara prostor za jačanje turističke ponude, razvoj preduzetništva i veće ekonomske aktivnosti u skladu sa principima održivog korišćenja prostora. Unaprijeđen nivo zaštite, uređenosti i sadržajnosti prostora doprinosi većoj atraktivnosti ovih područja, što se odražava kroz veći interes posjetilaca, duži boravak u destinacijama i širenje spektra turističke ponude. Time se stvaraju povoljniji uslovi za razvoj lokalnog preduzetništva i stabilnije poslovno okruženje za privredne subjekte koji posluju u sektoru turizma i srodnim djelatnostima.

Za državu, nacionalni parkovi predstavljaju važan razvojni i promotivni resurs, kroz jačanje međunarodne prepoznatljivosti destinacije, unaprjeđenje imidža Crne Gore kao ekološke i turističke zemlje, kao i valorizaciju prirodnih dobara u skladu sa standardima zaštite, uključujući i međunarodno priznate vrijednosti poput UNESCO statusa pojedinih područja.

Mogući negativni uticaji odnose se prvenstveno na povećanje pojedinih troškova za korisnike i određene privredne subjekte usljed povećanja visine naknada i uvođenja novih. Međutim, troškovi su ograničenog obima i proporcionalni koristima koje se ostvaruju, imajući u vidu da se sva ostvarena sredstva vraćaju u sistem zaštite, upravljanja i očuvanja nacionalnih parkova. Sredstva ostvarena po osnovu naknada koriste se isključivo za sprovođenje mjera zaštite, unaprjeđenje i razvoj nacionalnih parkova, u skladu sa strateškim dokumentima upravljanja (petogodišnjim planovima i godišnjim programima) kojima se definišu aktivnosti očuvanja prirodnih i kulturnih vrijednosti, unaprjeđenja infrastrukture i održivog korišćenja prostora.

- Predložena odluka će imati minimalne finansijske efekte na fizička i pravna lica koja koriste usluge i dobra nacionalnih parkova, pri čemu se najveći dio troškova odnosi na krajnje korisnike, odnosno posjetioce, koji su dominantno strani državljani. Prema istraživanjima koja se sprovode u Javnom preduzeću za nacionalne parkove Crne Gore, oko 85% posjetilaca čine strani državljani, koji najčešće kupuju dnevne ulaznice, dok domaći posjetioci u većoj mjeri koriste povoljnije oblike pristupa, uključujući godišnje ulaznice i pogodnosti za određene kategorije korisnika. U tom smislu, predloženim rješenjima se zadržavaju i dodatno afirmišu pogodnosti za različite kategorije korisnika, kao što su učenici, studenti, penzioneri, lica sa invaliditetom, članovi sindikalnih i planinarskih organizacija, ribolovnih udruženja, kao i druga udruženja građana i organizovane grupe, čime se obezbjeđuje socijalna dostupnost korišćenja nacionalnih parkova. Takođe, predviđena su oslobađanja od plaćanja naknade u posebnim slučajevima, kao što su državni i ekološki praznici, organizovane edukativne, naučne, institucionalne i protokolarne posjete, kao i aktivnosti od javnog interesa. Istovremeno, pravna lica koja organizuju posjete i turističke aktivnosti u nacionalnim parkovima ne snose direktan teret naknada za ulazak, već se trošak dominantno prenosi na krajnje korisnike usluga, dok se za organizovane grupne posjete i dalje primjenjuju odgovarajuća umanjenja, čime se podstiče razvoj organizovanog turizma.

  Moguće su i određene indirektne posljedice koje se odnose na ograničenja u pogledu korišćenja prirodnih resursa i obavljanja pojedinih aktivnosti unutar nacionalnih parkova. Ova ograničenja proizilaze iz važećeg normativnog okvira u oblasti zaštite prirode i predstavljaju sastavni dio sistema upravljanja zaštićenim područjima. Iako mogu uticati na obim i način korišćenja prostora od strane pojedinih korisnika i privrednih subjekata, ona su u potpunosti opravdana i očekivana, imajući u vidu da je osnovni prioritet očuvanje ekosistema, prirodnih staništa, pejzažnih vrijednosti i biodiverziteta. Na taj način se obezbjeđuje dugoročna održivost prostora i očuvanje njegovih vrijednosti za buduće generacije, što predstavlja javni interes u oblasti zaštite životne sredine.

- Pozitivni efekti propisa prevazilaze povećanje troškova, imajući u vidu da se sredstva direktno usmjeravaju u zaštitu, upravljanje i razvoj nacionalnih parkova. Time se ne obezbjeđuje samo očuvanje prirodnih vrijednosti, već i jačanje funkcionalnosti sistema upravljanja, unaprjeđenje kvaliteta i dostupnosti sadržaja u parkovima, kao i dugoročno povećanje njihove turističke i razvojne vrijednosti, što ukupno posmatrano ima značajno veći javni i ekonomski efekat od pojedinačnih troškova korisnika.

- Kroz povećanje prihoda od naknada stvaraju se uslovi za unaprjeđenje upravljanja, poboljšanje infrastrukture i povećanje kvaliteta sadržaja u nacionalnim parkovima, čime se jača ambijent za razvoj djelatnosti koje su direktno vezane za turizam i korišćenje prostora nacionalnih parkova, a koje obuhvataju organizaciju turističkih aktivnosti, pružanje usluga posjetiocima, ugostiteljsku i smještajnu ponudu, transportne usluge, te plasman lokalnih proizvoda i suvenira. Na taj način se posredno podstiče tržišna aktivnost i razvoj preduzetništva u turističkom sektoru. Pozitivni efekti odražavaju se i na lokalne samouprave kroz veći broj posjetilaca, duži boravak turista i jačanje ukupne atraktivnosti destinacija, što doprinosi i razvoju lokalnih ekonomija.

- Predloženom odlukom se ne uvode nova administrativna opterećenja niti biznis barijere u smislu procedura, dozvola ili dodatnih formalnih zahtjeva za građane i privredne subjekte. Međutim, izmjene visine i strukture naknada mogu imati određeni finansijski uticaj na korisnike prostora nacionalnih parkova. Ipak, imajući u vidu da se radi o korišćenju javnog dobra i da se sredstva vraćaju u sistem zaštite i unaprjeđenja nacionalnih parkova, ovaj uticaj se ocjenjuje kao ograničen i proporcionalan ciljevima koji se ostvaruju propisom.

5. Procjena fiskalnog uticaja

- **Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?;**
- **Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti;**
- **Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti;**
- **Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijeđena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?;**
- **Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteći finansijske obaveze?;**
- **Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?;**
- **Obrazložiti metodologiju koja je korišćena prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda;**
- **Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? Obrazložiti;**
- **Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?;**
- **Da li su dobijene primjedbe implementirane u tekst propisa? Obrazložiti.**

- Za implementaciju ovog propisa nije potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore. Naprotiv, predloženim propisom, kroz izmjene visine i strukture određenih naknada, stvaraju se uslovi za povećanje sopstvenih prihoda Preduzeća i na taj način smanjuje zavisnost od budžetske podrške.

  U slučaju usvajanja predloženih rješenja, uz pretpostavku stabilnog nivoa posjećenosti i korišćenja usluga u nacionalnim parkovima, očekuje se povećanje prihoda po osnovu naknada. Na taj način se u srednjem i dužem roku smanjuje potreba za budžetskom podrškom i jača finansijska održivost sistema upravljanja.

- Implementacijom ovog propisa ne proizilaze međunarodne finansijske obaveze. Propis nema za cilj niti proizvodi obaveze po osnovu međunarodnih ugovora, članstva u međunarodnim organizacijama ili drugih prekograničnih finansijskih aranžmana, već se svi efekti ostvaruju na nacionalnom nivou. Predloženi propis doprinosi jačanju finansijskih kapaciteta upravljača, što je u skladu sa standardima Evropske unije u oblasti zaštite prirode, ali ne predstavlja preuzimanje međunarodnih finansijskih obaveza.

- Usvajanjem ovog propisa nije predviđeno donošenje podzakonskih akata, te samim tim ne proističu finansijske obaveze po tom osnovu.

- Implementacijom ovog propisa ne ostvaruje se direktan prihod za budžet Crne Gore. Međutim, prihodi po osnovu naknada predstavljaju sopstvene prihode Javnog preduzeća koje u ime države upravlja nacionalnim parkovima. Takođe, Preduzeće po osnovu svog poslovanja uplaćuje poreze i druge zakonom propisane obaveze, čime direktno doprinosi prihodima državnog budžeta. Jačanje finansijske osnove Preduzeća omogućava veći obim ulaganja i nove projekte u nacionalnim parkovima, što podstiče ekonomsku aktivnost i ima multiplikativne efekte na lokalnu i širu privredu.

Takođe, unaprjeđenjem kvaliteta upravljanja i ponude u nacionalnim parkovima, ostvaruju se širi pozitivni fiskalni efekti kroz turističku potrošnju i povezane javne prihode.

- Nacionalni parkovi Crne Gore imaju izuzetnu prirodnu, ekološku, pejzažnu i kulturnu vrijednost koja se ne može kvantifikovati tržišnim kriterijumima. Međutim, neophodno je utvrditi visinu naknada na način koji obezbjeđuje sredstva za njihovu zaštitu, očuvanje, istraživanje i unaprjeđenje uslova upravljanja. U tom smislu, metodologija utvrđivanja visine naknada zasniva se na analizi troškova upravljanja, zaštite i održavanja nacionalnih parkova, kao i vrijednosti usluga koje se korisnicima pružaju. Takođe, primijenjena je komparativna analiza visine naknada u nacionalnim parkovima i srodnim turističkim ponudama u zemlji i regionu, uz analizu strukture korisnika i sezonskih obrazaca posjećenosti. Prilikom utvrđivanja visine naknada uzeto je u obzir i načelo da korišćenje prirodnih dobara mora podrazumijevati odgovarajući finansijski doprinos njihovom očuvanju, posebno u slučajevima kada se kroz takvo korišćenje ostvaruje turistička i druga komercijalna korist.

  U nastavku su dati tabelarni prikazi naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova, sa postojećom i predloženom visinom naknada, kao i obrazloženjem izvršenih izmjena i metodoloških polaznih osnova za njihovo utvrđivanje:

NAKNADA ZA ULAZAK U NACIONALNI PARK				
Namjena	**Jedinica mjere**	**Obračunski period**	**Visina naknade po važećoj Odluci**	**Visina naknade po novom Predlogu odluke**
ULAZNICA – NP Skadarsko jezero *(uključujući posjetu kopnene i/ili vodne površine, Centru za posjetioce na Vranjini i Virpazaru i jedno krstarenje)*	po osobi	1 dan / 1 krstarenje	5,00 €	6,00 €
ULAZNICA – NP Durmitor *(uključujući posjetu Centru za posjetioce i edukativnim stazama)*	po osobi	1 dan	5,00 €	6,00 €
ULAZNICA – NP Biogradska gora *(uključujući posjetu Centru za posjetioce i edukativnim stazama)*	po osobi	1 dan	4,00 €	5,00 €
ULAZNICA – NP Lovćen *(uključujući posjetu Centru za posjetioce i edukativnim stazama)*	po osobi	1 dan	3,00 €	4,00 €
ULAZNICA – NP Prokletije *(uključujući posjetu Centru za posjetioce i edukativnim stazama)*	po osobi	1 dan	3,00 €	4,00 €
NAKNADA ZA ULAZAK U NACIONALNI PARK TOKOM JUNA, JULA, AVGUSTA I SEPTEMBRA				
Namjena	**Jedinica mjere**	**Obračunski period**	**Visina naknade po važećoj Odluci**	**Visina naknade po novom Predlogu odluke**
ULAZNICA – NP Skadarsko jezero *(uključujući posjetu kopnene i/ili vodne površine, Centru za posjetioce na Vranjini i Virpazaru i jedno krstarenje)*	po osobi	1 dan / 1 krstarenje	-	8,00 €
ULAZNICA – NP Durmitor *(uključujući posjetu Centru za posjetioce i edukativnim stazama)*	po osobi	1 dan	-	8,00 €
ULAZNICA – NP Biogradska gora *(uključujući posjetu Centru za posjetioce i edukativnim stazama)*	po osobi	1 dan	-	7,00 €
ULAZNICA – NP Lovćen *(uključujući posjetu Centru za posjetioce i edukativnim stazama)*	po osobi	1 dan	-	6,00 €
ULAZNICA – NP Prokletije *(uključujući posjetu Centru za posjetioce i edukativnim stazama)*	po osobi	1 dan	-	6,00 €

NAKNADA ZA ULAZAK U BOTANIČKI VRT DULOVINE				
Namjena	**Jedinica mjere**	**Obračunski period**	**Visina naknade po važećoj Odluci**	**Visina naknade po novom Predlogu odluke**
ULAZNICA – Botanički vrt Dulovine	po osobi	1 dan	1,00 €	2,00 €
NAKNADA ZA ULAZAK U CENTAR ZA POSJETIOCE				
Namjena	**Jedinica mjere**	**Obračunski period**	**Visina naknade po važećoj Odluci**	**Visina naknade po novom Predlogu odluke**
ULAZNICA – Centar za posjetioce	po osobi	1 dan	-	3,00 €
NAKNADA ZA ULAZAK U SVE NACIONALNE PARKOVE				
Namjena	**Jedinica mjere**	**Obračunski period**	**Visina naknade po važećoj Odluci**	**Visina naknade po novom Predlogu odluke**
GODIŠNJA ULAZNICA ZA SVE PARKOVE	po osobi	1 godina	13,50 €	27,00 €
VOŽNJA TURISTIČKIM VOZOM				
Namjena	**Jedinica mjere**	**Obračunski period**	**Visina naknade po važećoj Odluci**	**Visina naknade po novom Predlogu odluke**
VOŽNJA TURISTIČKIM VOZOM	po osobi	1 vožnja	3,00 €	3,00 €

Prihod od prodaje ulaznica predstavlja najveći pojedinačni izvor prihoda i ima odlučujući uticaj na ukupnu finansijsku strukturu, čineći skoro 70% ukupnih prihoda Preduzeća. Cijene ulaznica nisu značajnije mijenjane u posljednjih deset godina, odnosno došlo je do samo jedne simbolične korekcije, dok su u istom periodu nastupile izražene promjene ekonomskih okolnosti i opšti rast cijena u gotovo svim sektorima privrede. Uzimajući u obzir kumulativni rast inflacije u Crnoj Gori u prethodnom desetogodišnjem periodu (38,9%), kao i značajno povećanje cijena turističkih i drugih usluga, uključujući usluge ulaska na plaže i korišćenja plažnog mobilijara, ugostiteljske i hotelske usluge, kao i usluge smještaja u privatnom i javnom sektoru, neophodno je izvršiti njihovo usklađivanje sa savremenim ekonomskim uslovima i tržišnim principima.

Predloženim izmjenama visina pojedinačnih ulaznica povećava se za po 1,00 euro za svih pet nacionalnih parkova, i to: za Nacionalni park Skadarsko jezero sa 5,00 na 6,00 eura, za Nacionalni park Durmitor sa 5,00 na 6,00 eura, za Nacionalni park Biogradska gora sa 4,00 na 5,00 eura, za Nacionalni park Lovćen sa 3,00 na 4,00 eura i za Nacionalni park Prokletije sa 3,00 na 4,00 eura. Navedene izmjene predstavljaju prosječno povećanje od 26,3%, pri čemu cijene ulaznica i nakon povećanja ostaju na pristupačnom nivou, uz zadržavanje postojećih socijalnih pogodnosti i posebnih olakšica za određene kategorije posjetilaca.

Posebna visina ulaznice predložena je za ljetnju sezonu, kada je posjećenost nacionalnih parkova najveća i kada dolazi do izraženog pritiska i gužvi na pojedinim lokalitetima. Za taj period (jun, jul, avgust i septembar) predviđena je viša cijena ulaznice u odnosu na ostatak godine. U periodu ljetnje sezone predložene cijene iznose 8,00 eura za ulazak u Nacionalni park Skadarsko jezero i Nacionalni park Durmitor, 7,00 eura za ulazak u Nacionalni park Biogradska gora, te 6,00 eura za ulazak u Nacionalni park Lovćen i Nacionalni park Prokletije.

Oko 70% ukupnog godišnjeg broja posjeta nacionalnim parkovima ostvaruje se tokom juna, jula, avgusta i septembra, što znači da se u tom periodu generiše najveći pritisak na prostor, životnu sredinu i postojeću infrastrukturu. Istovremeno, u ovom periodu dolazi do intenzivnijeg korišćenja dobara, uz značajno veće potrebe za angažovanjem ljudskih i tehničkih resursa.

Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore nema za cilj podsticanje masovnog turizma jer on može izazvati nepovratnu degradaciju prostora i ekosistema. Umjesto toga, fokus je na postizanju optimalnog broja posjetilaca i ravnomernije raspodjele posjeta tokom godine u skladu sa nosivim kapacitetima prostora. Kontrola intenziteta i usmjeravanje posjeta u skladu sa prostornim i ekološkim ograničenjima postiže se primjenom sezonski diferenciranih cijena, koje predstavljaju instrument upravljanja posjetama. Ovakav pristup omogućava ublažavanje vršnog opterećenja u najosjetljivijim periodima i stabilnije uslove za zaštitu prirodnih i kulturnih vrijednosti. Sezonsko diferenciranje cijena predstavlja i ekonomski opravdan mehanizam vrednovanja intenzivnijeg korišćenja resursa, uz doprinos finansijskoj održivosti sistema upravljanja i očuvanju kvaliteta posjetilačkog iskustva.

Imajući u vidu dominantno učešće prihoda od ulaznica u strukturi ukupnih prihoda, ovo usklađivanje predstavlja jednu od najvažnijih mjera za obezbjeđivanje stabilnijeg finansiranja zaštite, unaprjeđenja i razvoja nacionalnih parkova.

Analiza za određivanje novih iznosa naknada za ulaz u nacionalne parkove Crne Gore izvršena je upoređivanjem iznosa naknada za posjetu nacionalnim parkovima u regionu, kao i za slične usluge u Crnoj Gori. Izvšeno je upoređivanje sa cijenama za posjetu Mauzoleju na Lovćenu, Lipskoj pećini, Akvarijumu Boka i drugim sličnim turističkim atrakcijama. Uzete su u razmatranje i cijene bioskopskih karata, kao i cijene ulaznica za muzeje i galerije. Većina ovih ulaznica ne podrazumijeva cjelodnevni boravak, dok ulaznica za nacionalne parkove omogućava posjetiocima da uživaju u prirodnim ljepotama i aktivnostima tokom cijelog dana, čime se dodatno opravdava specifičnost i vrijednost ove ulaznice. Cilj povećanja iznosa naknada nije samo obezbjeđivanje sredstava za održavanje zaštićenih prostora, već i optimizacija broja posjetilaca. Povećanje iznosa naknada za ulaz u nacionalne parkove, uz različite cijene tokom sezonskog i vansezonskog perioda, doprinosi boljoj distribuciji posjeta, jer će stimulisati posjetioce da planiraju dolaske u periodima kada je pritisak na prirodu manji, čime se obezbjeđuje ravnomjernija raspodjela posjeta tokom godine. Povećanjem visine naknada postiže se adekvatnije vrednovanje nacionalnih parkova, koji nisu samo turističke destinacije, već prirodna dobra koja zahtijevaju odgovorno i održivo korišćenje. Viši iznosi naknada utiču na posjetioce da prepoznaju stvarnu vrijednost tih prostora, što ih motiviše da se ponašaju odgovornije i doprinose zaštiti i održivosti.

Kroz uporednu analizu sa nacionalnim parkovima i parkovima prirode u zemljama okruženja, zaključuje se da su cijene ulaza u nacionalne parkove Crne Gore među najnižim u regionu, s obzirom na parametre kao što su površina parkova, dio koji se koristi za turistički promet i usluge, kvalitet turističke infrastrukture i ponude. Ilustrativni primjer su Parkovi Hrvatske gdje cijena ulaznice za pojedine nacionalne parkove dostiže visinu od preko 40,00 eura za domaće odnosno 60,00 eura za strane posjetioce (NP Krka i NP Plitvička jezera). Ulaznice za nacionalne parkove u Srbiji kreću se od 1,00 do 7,00 eura po osobi ili automobilu dnevno, ali treba napomenuti da se u Srbiji nacionalni parkovi finansiraju na drugačiji način nego u Crnoj Gori, pa tako Nacionalni park Tara upravlja šumama unutar parka, ali i šumama koje gravitiraju parku, ostvarujući značajne prihode od prodaje drvnih sortimenata. U Bosni i Hercegovini cijena ulaznice za nacionalne parkove iznosi od 4,00 do 6,00 eura po osobi, dok vožnja po Trebeviću košta 6,00 eura za domaće odnosno 17,00 eura za strane posjetioce. U Albaniji, ulaznica za Nacionalni park Butrint iznosi 10,00 eura po osobi, dok se u Makedoniji cijena ulaznice za nacionalne parkove kreće od 2,00 do 5,00 eura po osobi. Ako se uporede cijene ulaznica za turističke i druge atraktivne lokalitete u Crnoj Gori primjećuje se sljedeće: ulaznica za Lipsku pećinu iznosi 16,90 eura po osobi, cijena povratne vožnje žičarom Kotor-Lovćen iznosi 20,00 eura, cijena ulaznice za Njegošev mauzolej na Lovćenu iznosi 8,00 eura, dok cijena za dnevnu posjetu Akvarijumu Boka iznosi 10,00 eura. Iz svega navedenog može se zaključiti da su cijene ulaznica u nacionalne parkove u Crnoj Gori potcijenjene u poređenju sa cijenama u regionu, ali i cijenama za slične sadržaje u zemlji, te da je neophodno uspostaviti novu cjenovnu politiku.

Visina naknade za ulazak u Botanički vrt Dulovine korigovana je i predložena u iznosu od 2,00 eura po posjetiocu, u odnosu na dosadašnju visinu od 1,00 euro. S obzirom na to da je riječ o jedinstvenom spomeniku prirode u Crnoj Gori i regionu, sa prepoznatim značajem u smislu očuvanja biljnog diverziteta i edukativne funkcije, koji zahtijeva kontinuirano održavanje i adekvatne uslove upravljanja, predloženo je navedeno usklađivanje visine naknade. Imajući u vidu potrebu obezbjeđivanja stabilnijih sredstava za redovno održavanje, kao i činjenicu da je u toku izrada projektne dokumentacije za adaptaciju i renoviranje objekta i uređenje prostora očekuje se unaprjeđenje ukupnog ambijenta i sadržaja vrta, čime će se dodatno povećati njegova atraktivnost i vidljivost u narednom periodu. Pri tome, visina naknade i nakon izmjene ostaje pristupačna široj javnosti.

Naknada za ulazak u centre za posjetioce utvrđena je u iznosu od 3,00 eura po posjetiocu. Ranijim odlukama ova naknada je bila uređena kao posebna, dok je važećim rješenjem integrisana u cijenu ulaznice za nacionalne parkove, tako da ulaznica za nacionalni park obuhvata i posjetu centrima za posjetioce. Međutim, u praksi se pokazalo da određeni broj posjetilaca ima interesovanje isključivo za obilazak centara za posjetioce, bez korišćenja drugih sadržaja u okviru nacionalnih parkova. Imajući u vidu različite potrebe korisnika, predloženo je uvođenje posebne naknade za centre za posjetioce, uz zadržavanje postojećeg modela koji omogućava da ulaznica za nacionalni park i dalje obuhvata i pristup centrima. Na taj način se uvodi fleksibilniji sistem korišćenja, koji posjetiocima omogućava izbor između samostalne posjete centrima ili kupovine ulaznice za širi obuhvat sadržaja nacionalnih parkova, u skladu sa različitim interesovanjima korisnika.

Visina naknade za godišnju ulaznicu utvrđena je u iznosu od 27,00 eura, pri čemu se istovremeno uvodi i ograničenje perioda prodaje godišnje ulaznice na prvi dio kalendarske godine. Ova mjera doprinosi boljoj organizaciji naplate i smanjenju opterećenja u periodima najveće posjećenosti, imajući u vidu da postupak izdavanja godišnje ulaznice zahtijeva duže vrijeme obrade u odnosu na dnevne ulaznice, usljed obaveznog elektronskog unosa ličnih podataka. Na taj način se prevazilaze problemi zastoja na naplatnim punktovima tokom ljetnjih mjeseci, kada je intenzitet posjeta najveći.

Predloženi iznos predstavlja povratak na prvobitno utvrđeni nivo iz 2019. godine, kada je cijena formirana u okviru politike upravljanja zaštićenim područjima i procesa evropskih integracija, uključujući i kontekst pregovaračkog poglavlja 27 - životna sredina i klimatske promjene. U 2020. godini cijena je privremeno umanjena za 50% kao mjera podsticaja u uslovima pandemije COVID-19, sa ciljem stimulisanja boravka građana u prirodi. U prethodnom periodu, cijena godišnje ulaznice nije pratila kumulativne inflatorne efekte, kao ni povećane troškove upravljanja, zaštite i unaprjeđenja sistema zaštićenih područja. Cifra 27 ima simboličan, ali ne i jedini metodološki značaj u definisanju visine naknade. Metodologija utvrđivanja cijene godišnje ulaznice zasniva se na analizi ukupne vrijednosti koju korisnici ostvaruju kroz neograničen broj ulazaka u svih pet nacionalnih parkova tokom kalendarske godine, kao i uporednoj analizi kumulativnih dnevnih naknada za pojedinačne posjete. Na osnovu strukture cijena dnevnih ulaznica, godišnja ulaznica približno odgovara zbiru pojedinačnih dnevnih ulaznica za svih pet nacionalnih parkova pri jednokratnoj posjeti svakom parku, uz dodatnu vrijednost u vidu neograničenog korišćenja tokom godine, što predstavlja osnov za definisanje njenog ekonomskog nivoa. Dodatno, u okviru komparativne analize uzete su u obzir cijene sličnih usluga u regionu i šire, pri čemu, na primjer, godišnja ulaznica za Akvarijum Boka u Crnoj Gori iznosi 25,00 eura, dok cijena trodnevne ulaznice za NP Plitvička jezera u Hrvatskoj u ljetnjem periodu prelazi 30,00 eura. Cijena godišnje ulaznice za NP Kozara u BIH iznosi 30,00 eura, dok za NP Kopaonik u Srbiji dostiže 45,00 eura. Ovi podaci ukazuju da predložena visina godišnje ulaznice za nacionalne parkove Crne Gore ostaje konkurentna u regionalnom kontekstu, uz istovremeno obezbjeđivanje značajne dodatne vrijednosti kroz mogućnost neograničenog broja ulazaka u svih pet nacionalnih parkova tokom kalendarske godine.

Istovremeno, u cilju očuvanja pristupačnosti za građane Crne Gore i socijalne osjetljivosti, utvrđen je sistem olakšica, odnosno popust od 50% na cijenu godišnje ulaznice, koji se primjenjuje na učenike srednjih škola, studente, penzionere, članove sindikalnih organizacija i članove planinarskih društava. Takođe, popust od 50% primjenjuje se i na imaoce iseljeničkih knjižica i Evropske omladinske kartice (EYC), čime se omogućava povoljniji pristup i korisnicima iz dijaspore, kao i mladima u okviru evropskih omladinskih programa mobilnosti.

Naknada za vožnju turističkim vozom zadržava se na postojećem nivou od 3,00 eura po osobi. Iako pružanje ove usluge podrazumijeva troškove redovnog održavanja i angažovanja osoblja, ocijenjeno je da postojeća visina naknade predstavlja razuman odnos između cijene i koristi koju posjetioci ostvaruju. Shodno tome, nije bilo osnova za njeno povećanje, te se zadržavanjem postojeće naknade obezbjeđuje pristupačnost usluge uz očuvanje njene održivosti.

NAKNADA ZA PRUŽANJE USLUGA POSJETIOCIMA – NP SKADARSKO JEZERO				
Namjena	**Jedinica mjere**	**Obračunski period**	**Visina naknade po važećoj Odluci**	**Visina naknade po novom Predlogu odluke**
ZAKUP SALE	sala	1 h	20,00 €	30,00 €
IZNAJMLJIVANJE KAJAKA	jednosjed	1 h	3,00 €	4,00 €

IZNAJMLJIVANJE KAJAKA	dvosjed	1 h	5,00 €	6,00 €
IZNAJMLJIVANJE KAJAKA	po osobi	1 dan (od 8h do 16h)	20,00 €	20,00 €
IZNAJMLJIVANJE BICIKALA	po osobi	1 h	-	4,00 €
IZNAJMLJIVANJE BICIKALA	po osobi	1 dan (od 8h do 16h)	-	12,00 €
IZNAJMLJIVANJE ELEKTRIČNIH BICIKALA	po osobi	1 h	-	10,00 €
IZNAJMLJIVANJE ELEKTRIČNIH BICIKALA	po osobi	1 dan (od 8h do 16h)	-	30,00 €
IZNAJMLJIVANJE PLOVILA *(sa kormilarom)*	plovilo do 12 sjedišta	1 h	40,00 €	50,00 €
VOŽNJA PLOVILOM *(sa kormilarom)*	po osobi	1 h	5,00 €	6,00 €
KORIŠĆENJE USLUGA VODIČA	do 7 osoba	4 h	40,00 €	80,00 €
KORIŠĆENJE USLUGA VODIČA	do 7 osoba	8 h	80,00 €	160,00 €
IZNAJMLJIVANJE ŠATORA	po šatoru	1 dan	-	8,00 €
ORGANIZOVANA TURA ZA POSMATRANJE PTICA *(obezbijeđen prevoz i vodič)*	do 4 osobe	4 h	160,00 €	200,00 €
ORGANIZOVANA TURA ZA POSMATRANJE PTICA *(obezbijeđen prevoz i vodič)*	od 5 do 12 osoba	4 h	240,00 €	300,00 €
NAKNADA ZA PRUŽANJE USLUGA POSJETIOCIMA – NP DURMITOR				
Namjena	**Jedinica mjere**	**Obračunski period**	**Visina naknade po važećoj Odluci**	**Visina naknade po novom Predlogu odluke**
ZAKUP SALE	sala	1 h	20,00 €	30,00 €
IZNAJMLJIVANJE ČAMACA NA CRNOM JEZERU	po čamcu	1 h	10,00 €	15,00 €
IZNAJMLJIVANJE KAJAKA	jednosjed	1 h	4,00 €	4,00 €
IZNAJMLJIVANJE KAJAKA	dvosjed	1 h	6,00 €	6,00 €
IZNAJMLJIVANJE BICIKALA	po osobi	1 h	3,00 €	4,00 €
IZNAJMLJIVANJE BICIKALA	po osobi	1 dan (od 8h do 16h)	8,00 €	12,00 €
IZNAJMLJIVANJE ELEKTRIČNIH BICIKALA	po osobi	1 h	-	10,00 €
IZNAJMLJIVANJE ELEKTRIČNIH BICIKALA	po osobi	1 dan (od 8h do 16h)	-	30,00 €
KORIŠĆENJE USLUGA VODIČA	do 7 osoba	4 h	40,00 €	80,00 €
KORIŠĆENJE USLUGA VODIČA	do 7 osoba	8 h	80,00 €	160,00 €
IZNAJMLJIVANJE KRPLJI	po osobi	1 dan	4,00 €	5,00 €
IZNAJMLJIVANJE ŠTAPOVA ZA PJEŠAČENJE	po osobi	1 dan	3,00 €	4,00 €
IZNAJMLJIVANJE ŠATORA	po šatoru	1 dan	8,00 €	8,00 €
ORGANIZOVANA TURA DURMITORSKI PRSTEN – DŽIP (sa vozačem) *(u visinu naknade uračunata ulaznica za NP Durmitor)*	po osobi	1 vožnja	30,00 €	40,00 €
NAKNADA ZA PRUŽANJE USLUGA POSJETIOCIMA – NP BIOGRADSKA GORA				
Namjena	**Jedinica mjere**	**Obračunski period**	**Visina naknade**	**Visina naknade po**

			po važećoj Odluci	novom Predlogu odluke
ZAKUP SALE	sala	1 h	20,00 €	30,00 €
IZNAJMLJIVANJE ČAMACA NA BIOGRADSKOM JEZERU	po čamcu	1 h	10,00 €	15,00 €
IZNAJMLJIVANJE KAJAKA	jednosjed	1 h	3,00 €	4,00 €
IZNAJMLJIVANJE KAJAKA	dvosjed	1 h	5,00 €	6,00 €
KORIŠĆENJE USLUGA VODIČA	do 7 osoba	4 h	40,00 €	80,00 €
KORIŠĆENJE USLUGA VODIČA	do 7 osoba	8 h	80,00 €	160,00 €
IZNAJMLJIVANJE BICIKALA	po osobi	1 h	3,00 €	4,00 €
IZNAJMLJIVANJE BICIKALA	po osobi	1 dan (od 8h do 16h)	8,00 €	12,00 €
IZNAJMLJIVANJE ELEKTRIČNIH BICIKALA	po osobi	1 h	-	10,00 €
IZNAJMLJIVANJE ELEKTRIČNIH BICIKALA	po osobi	1 dan (od 8h do 16h)	-	30,00 €
IZNAJMLJIVANJE KRPLJI	po osobi	1 dan	4,00 €	5,00 €
IZNAJMLJIVANJE ŠTAPOVA ZA PJEŠAČENJE	po osobi	1 dan	3,00 €	4,00 €
IZNAJMLJIVANJE ŠATORA	po šatoru	1 dan	8,00 €	8,00 €
NAKNADA ZA PRUŽANJE USLUGA POSJETIOCIMA – NP LOVĆEN				
Namjena	**Jedinica mjere**	**Obračunski period**	**Visina naknade po važećoj Odluci**	**Visina naknade po novom Predlogu odluke**
ZAKUP SALE	sala	1 h	20,00 €	30,00 €
KORIŠĆENJE USLUGA VODIČA	do 7 osoba	4 h	40,00 €	80,00 €
KORIŠĆENJE USLUGA VODIČA	do 7 osoba	8 h	80,00 €	160,00 €
IZNAJMLJIVANJE BICIKALA	po osobi	1 h	3,00 €	4,00 €
IZNAJMLJIVANJE BICIKALA	po osobi	1 dan (od 8h do 16h)	8,00 €	12,00 €
IZNAJMLJIVANJE ELEKTRIČNIH BICIKALA	po osobi	1 h	-	10,00 €
IZNAJMLJIVANJE ELEKTRIČNIH BICIKALA	po osobi	1 dan (od 8h do 16h)	-	30,00 €
IZNAJMLJIVANJE KRPLJI	po osobi	1 dan	4,00 €	5,00 €
IZNAJMLJIVANJE ŠTAPOVA ZA PJEŠAČENJE	po osobi	1 dan	3,00 €	4,00 €
NAKNADA ZA PRUŽANJE USLUGA POSJETIOCIMA – NP PROKLETIJE				
Namjena	**Jedinica mjere**	**Obračunski period**	**Visina naknade po važećoj Odluci**	**Visina naknade po novom Predlogu odluke**
IZNAJMLJIVANJE ŠATORA	po šatoru	1 dan	8,00 €	8,00 €
KORIŠĆENJE USLUGA VODIČA	do 7 osoba	4 h	40,00 €	80,00 €
KORIŠĆENJE USLUGA VODIČA	do 7 osoba	8 h	80,00 €	160,00 €
IZNAJMLJIVANJE BICIKALA	po osobi	1 h	3,00 €	4,00 €
IZNAJMLJIVANJE BICIKALA	po osobi	1 dan	8,00 €	12,00 €
IZNAJMLJIVANJE ELEKTRIČNIH BICIKALA	po osobi	1 h	-	10,00 €

IZNAJMLJIVANJE ELEKTRIČNIH BICIKALA	po osobi	1 dan (od 8h do 16h)	-	30,00 €
IZNAJMLJIVANJE KRPLJI	po osobi	1 dan	4,00 €	5,00 €
IZNAJMLJIVANJE ŠTAPOVA ZA PJEŠAČENJE	po osobi	1 dan	3,00 €	4,00 €

NP Skadarsko jezero

Kod naknada koje se odnose na pružanje usluga posjetiocima u NP Skadarsko jezero, vrši se izmjena visine naknade za zakup sale, iznajmljivanje kajaka, iznajmljivanje plovila, vožnju plovilom, korišćenje usluga vodiča i organizovane ture za posmatranje ptica. Uvode se nove naknade za iznajmljivanje bicikala, električnih bicikala i iznajmljivanje šatora.

U važećoj Odluci, naknada za iznajmljivanje kajaka iznosi 20,00 eura po danu, bez obzira na to da li je riječ o jednosjedu ili dvosjedu. Predloženim rješenjem se uvodi naplata po osobi, imajući u vidu razlike u kapacitetu, nabavnoj vrijednosti i troškovima održavanja različitih tipova kajaka. Korišćenje kajaka ograničava se na period od 8 do 16 časova, s obzirom na promjenljive vremenske prilike i uslove na vodi u popodnevnim satima, ali i zbog organizacije rada i završetka radnog vremena zaposlenih. Korišćenje nakon 16 časova zahtijevalo bi dodatno angažovanje zaposlenih, što bi, u odnosu na visinu naknade i obim usluge, bilo ekonomski neopravdano.

Uvodi se naknada za iznajmljivanje bicikala i električnih bicikala, imajući u vidu da je izvršena nabavka u cilju unaprjeđenja turističke ponude. Uvođenjem ove naknade obezbjeđuje se pokriće troškova redovnog održavanja i dugoročna održivost usluge.

Naknada za korišćenje usluga vodiča ograničava se na grupu do 5 osoba, imajući u vidu da se turistički obilasci u ovom parku dominantno realizuju na vodi plovilima ograničenog kapaciteta, čime se omogućava kvalitetnija organizacija i viši nivo usluge.

Uvodi se naknada za iznajmljivanje šatora, s obzirom na izraženo interesovanje posjetilaca za boravak i aktivnosti na otvorenom. Planirana nabavka šatora ima za cilj unaprjeđenje ponude i odgovor na potrebe posjetilaca, dok se uvođenjem naknade obezbjeđuje pokriće troškova i dugoročna održivost usluge.

NP Durmitor

Kod naknada koje se odnose na pružanje usluga posjetiocima u NP Durmitor, vrši se izmjena visine naknade za zakup sale, iznajmljivanje čamaca, iznajmljivanje kajaka, vožnju plovilom, iznajmljivanje bicikala, korišćenje usluga vodiča, iznajmljivanje krplji, iznajmljivanje štapova, kao i organizovanu turu „Durmitorski prsten". Uvodi naknada za iznajmljivanje električnih bicikala.

Korišćenje bicikala ograničava se na period od 8 do 16 časova, imajući u vidu smanjenu vidljivost u popodnevnim i večernjim satima, što može uticati na bezbjednost korisnika, posebno na terenima sa izraženom i neravnom konfiguracijom. Takođe, navedeno ograničenje usklađeno je sa radnim vremenom zaposlenih zaduženih za izdavanje i kontrolu korišćenja bicikala. Produženje vremena korišćenja zahtijevalo bi dodatni angažman zaposlenih, što bi, u odnosu na visinu naknade i obim usluge, bilo ekonomski neopravdano.

Naknada za upotrebu sopstvenog čamca na Crnom jezeru se ukida, s obzirom na to da se ovo područje nalazi u II zoni zaštite u kojoj važe strogi režimi očuvanja prirodnog ekosistema. Kontrola plovila koja nisu u vlasništvu Parka je logistički teško izvodljiva, a njihova upotreba može imati negativan uticaj na kvalitet vode i ekološke vrijednosti jezera. Ograničavanjem plovidbe na čamce kojima upravlja Park obezbjeđuje se efikasnija zaštita ovog lokaliteta.

Naknada za korišćenje kuhinjske i restoranske opreme u motelu „Sušica" se ukida, budući da za ovu uslugu već godinama ne postoji interesovanje. Osim toga, postojeća oprema je dotrajala, a njena obnova bi zahtijevala značajna ulaganja koja nisu opravdana s obzirom na izostanak potražnje.

Kod usluga vožnje čamcem na relacijama Splavište - Žugića luka i Splavište - Radovan luka, izvršena je izmjena kroz objedinjavanje postojeće takse i ulaznice u jedinstvenu naknadu, bez promjene ukupnog

iznosa. Ova izmjena se pokazala neophodnom u praksi, jer odvojena naplata dovodi do zastoja i gužvi na mjestima naplate, posebno imajući u vidu ograničene prihvatne kapacitete prostora gdje se vrši naplata. Takođe, pojednostavljena naplata doprinosi većoj efikasnosti, boljoj kontroli i povećanju bezbjednosti posjetilaca. Pored toga, uočene su i određene zloupotrebe u praksi, što bi zahtijevalo angažovanje dodatnog broja zaposlenih za kontrolu i naplatu, što bi generisalo dodatne troškove. Dodatni izazov predstavlja i učestalo gubljenje ulaznica tokom raftinga Tarom od strane posjetilaca koji nakon raftinga žele da posjete drugu lokaciju u parku, što kasnije dovodi do nesporazuma i žalbi.

Naknada za organizovanu turu „Durmitorski prsten - kombi", se ukida, s obzirom na to da je riječ o komercijalnoj usluzi koju već pružaju registrovani subjekti na tržištu. Preduzeće ne raspolaže potrebnim vozilima za realizaciju ove usluge, a njeno sprovođenje nije u skladu sa osnovnom funkcijom upravljanja zaštićenim područjem, koje je primarno usmjereno na zaštitu prirodnih i kulturnih vrijednosti.

NP Biogradska gora

Kod naknada koje se odnose na pružanje usluga posjetiocima u NP Biogradska gora vrši se izmjena visine naknade za zakup sale, iznajmljivanje čamaca, iznajmljivanje kajaka, korišćenje usluga vodiča, iznajmljivanje bicikala, iznajmljivanje krplji i iznajmljivanje štapova. Uvodi se naknada za iznajmljivanje električnih bicikala.

Naknada za vožnju plovilom se ukida, imajući u vidu da je moguće isključivo iznajmljivanje plovila, te da navedena naknada nema praktičnu primjenu i predstavlja normativno nepotrebno rješenje.

NP Lovćen

Kod naknada koje se odnose na pružanje usluga posjetiocima u NP Lovćen vrši se izmjena visine naknade za zakup sale, korišćenje usluga vodiča, iznajmljivanje bicikala, iznajmljivanje krplji i iznajmljivanje štapova. Uvodi se naknada za iznajmljivanje električnih bicikala.

NP Prokletije

Kod naknada koje se odnose na pružanje usluga posjetiocima u NP Prokletije vrši se izmjena visine naknade za korišćenje usluga vodiča, iznajmljivanje bicikala, iznajmljivanje krplji i iznajmljivanje štapova. Uvodi se naknada za iznajmljivanje električnih bicikala.

NAKNADA ZA UGOSTITELJSKI, PRODAJNI, SMJEŠTAJNI I INFRASTRUKTURNI OBJEKAT				
Namjena	**Jedinica mjere**	**Obračunski period**	**Visina naknade po važećoj Odluci**	**Visina naknade po novom Predlogu odluke**
HOTEL-MOTEL	m^2	1 godina	3,00 €	3,50 €
PRIVATNI SMJEŠTAJ, UGOSTITELJSKI OBJEKTI I OSTALI TURISTIČKI OBJEKTI	m^2	1 godina	4,00 €	5,00 €
PRODAJNI-USLUŽNI OBJEKAT (do 20 m^2)	po objektu	1 godina	300,00 €	300,00 €
PRODAJNI-USLUŽNI OBJEKAT (preko 20 m^2)	m^2	1 godina	15,00 €	15,00 €
INFRASTRUKTURNI OBJEKTI ZA PROIZVODNJU, PRERADU I DISTRIBUCIJU	m^2	1 godina	3,00 €	3,50 €
POMOĆNI OBJEKTI ZA PRUŽANJE KOMERCIJALNIH USLUGA *(magacini, garaže, radionice)*	m^2	1 godina	1,00 €	1,00 €
TRAFOSTANICA	po objektu	1 godina	200,00 €	300,00 €
KORIŠĆENJE PROSTORA NACIONALNOG PARKA ZA DALEKOVODE 400 kV	m	1 godina	-	12,00 €
KORIŠĆENJE PROSTORA NACIONALNOG PARKA ZA DALEKOVODE 220 kV	m	1 godina	-	9,00 €
KORIŠĆENJE PROSTORA NACIONALNOG PARKA ZA DALEKOVODE 110 kV	m	1 godina	-	7,00 €
KORIŠĆENJE PROSTORA NACIONALNOG PARKA ZA DALEKOVODE 35 kV	m	1 godina	-	4,00 €

KORIŠĆENJE PROSTORA NACIONALNOG PARKA ZA DALEKOVODE 10 kV	m	1 godina	-	2,00 €
KORIŠĆENJE PROSTORA NACIONALNOG PARKA ZA POSTAVLJANJE CJEVOVODA	m	1 godina	-	5,00 €
KORIŠĆENJE PROSTORA NACIONALNOG PARKA ZA POSTAVLJANJE ELEKTRIČNIH VODOVA ZA PRENOS ENERGIJE I INFORMACIJA	m	1 godina	-	3,00 €
KORIŠĆENJE PROSTORA ZA ŽIČARE, USPINJAČE I SKI LIFTOVE	m	1 godina	2,00 €	2,50 €
TELEKOMUKACIONI SISTEMI *(objekti za pokrivanje TV signala i mobilne mreže Radio-difuznog centra)*	po objektu	1 godina	1.500,00 €	2.000,00 €
TELEKOMUNIKACIONI SISTEMI SA JEDNOM BAZNOM STANICOM	po objektu	1 godina	1.000,00 €	1.500,00 €
JU MAUZOLEJ PETAR II PETROVIĆ NJEGOŠ - NP LOVĆEN	po objektu	1 godina	1.000,00 €	1.500,00 €
KORIŠĆENJE VODOZAHVATA NA PROSTORU NACIONALNOG PARKA ZA POTREBE POSTOJEĆIH MINI HIDROELEKTRANA	po vodozahvatu	1 godina	-	2.000,00 €
GRADSKI BUNAR - NP DURMITOR	po objektu	1 godina	100,00 €	200,00 €
KORIĆENJE VODOZAHVATA U SISTEMU JAVNOG VODODSNABDIJEVANJA	m^3	1 godina	-	0,05 €
KORIŠĆENJE ZEMLJIŠTA ZA KAPTAŽU I VODOSNABDIJEVANJE	m^2	1 godina	2,00 €	2,00 €

Kod naknada za ugostiteljske, prodajne, smještajne i infrastrukturne objekte izvršeno je usklađivanje pojedinih iznosa naknada, uz istovremeno uvođenje novih naknada za određene vidove korišćenja prostora nacionalnih parkova koji do sada nisu bili obuhvaćeni sistemom naplate. Izmjene su izvršene na osnovu analize tržišnih okolnosti, rasta troškova upravljanja, kao i potrebe adekvatnijeg vrednovanja korišćenja prostora i prirodnih resursa nacionalnih parkova u komercijalne i infrastrukturne svrhe. Kod postojećih naknada koje se mijenjaju, prosječno povećanje iznosi približno 40,7%, pri čemu pojedine naknade nijesu mijenjane dugi niz godina i nisu pratile inflatorna kretanja niti povećane troškove upravljanja, održavanja i zaštite. Istovremeno, određene naknade zadržane su na postojećem nivou jer je ocijenjeno da njihova visina i dalje predstavlja odgovarajuće vrednovanje stepena korišćenja prostora i usluga koje se pružaju korisnicima.

Dodaju se naknade za korišćenje prostora nacionalnog parka za dalekovode 400 kV, 220 kV, 110 kV , 35 kV, 10 kV, korišćenje prostora nacionalnog parka za postavljanje cjevovoda, korišćenje prostora nacionalnog parka za postavljanje električnih vodova za prenos energije i informacija.

Mijenja se visina naknade za korišćenje prostora za žičare, uspinjače i ski liftove, telekomunikacione sisteme radio difuznog centra, telekomunikacione sisteme sa jednom baznom stanicom, naknada za JU Mauzolej Petar II Petrović Njegoš, korišćenje vodozahvata za potrebe mini hidroelektrana, kao i naknada za gradski bunar u NP Durmitor.

Uvodi se naknada za korišćenje vodozahvata za potrebe postojećih mini hidroelektrana na području nacionalnih parkova. Postojeći vodozahvati mogu imati značajan uticaj na životnu sredinu kroz izmjenu prirodnog režima vodotokova, smanjenje količine vode u koritima, promjene stanišnih uslova, degradaciju vegetacije i druge posljedice po ekosisteme. Zbog toga je opravdano da korisnici ovih resursa učestvuju u finansiranju mjera zaštite i očuvanja. Predložena visina naknade utvrđena je na minimalnom nivou, imajući u vidu ekonomske koristi koje se ostvaruju kroz korišćenje ovih postrojenja. Iako je izgradnja novih mini hidroelektrana u nacionalnim parkovima zabranjena, određeni broj postrojenja i pripadajućih vodozahvata nalazi se na prostoru parkova na osnovu ranije izdatih odobrenja, prije stupanja zabrane na snagu.

Uvodi se nova naknada za korišćenje vodozahvata u sistemu javnog vodosnabdijevanja. Uvođenje ove naknade zasniva se na načelu da korisnici prirodnih resursa treba da učestvuju u finansiranju zaštite i očuvanja područja iz kojih se ti resursi koriste. Korišćenje vode iz zaštićenog područja može izazvati negativne eksternalije poput smanjenja nivoa vode, degradacije staništa i ugrožavanja biodiverziteta. Naknada omogućava da se ovi eksterni troškovi, koji nisu obuhvaćeni tržišnim mehanizmima, adekvatno

kompenzuju. Sredstva ostvarena kroz naplatu naknade usmjeriće se na projekte zaštite i obnove ekosistema, očuvanja biološke raznovrsnosti i minimiziranju negativnih uticaja na okolinu. Jedan od korisnika na koje se ova naknada odnosi jeste i DOO „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje", koji crpi vodu sa područja nacionalnog parka Skadarsko jezero. Ovo preduzeće ostvaruje značajne prihode, ali ne ulaže u zaštitu i očuvanje ovog prostora.

NAKNADA ZA POSTAVLJANJE PRIVREMENOG OBJEKTA NA PODRUČJU NACIONALNOG PARKA				
Namjena	**Jedinica mjere**	**Obračunski period**	**Visina naknade po važećoj Odluci**	**Visina naknade po novom Predlogu odluke**
TURISTIČKI, UGOSTITELJSKI, PRODAJNI, USLUŽNI OBJEKAT, OBJEKAT NAMIJENJEN REKLAMIRANJU, OGLAŠAVANJU I PRUŽANJU INFORMACIJA, OBJEKAT NAMIJENJEN ZA SPORT I REKREACIJU, PRIVREMENI OBJEKAT NAMIJENJEN ZA KOMUNALNE USLUGE I INFRASTRUKTURU, PRIVREMENI OBJEKAT ZA POMORSKI I VODENI SAOBRAĆAJ, PRIVREMENI OBJEKAT ZA ORGANIZACIJU DOGAĐAJA, PRIVREMENI OBJEKAT ZA POTREBE UREĐENIH KUPALIŠTA, PRIVREMENI OBJEKAT NAMIJENJEN ZA EKSPLOATACIJU PRIRODNIH SIROVINA, SKLADIŠTENJE I PROIZVODNJU - DO 30 m2 *(otvoreni i zatvoreni objekti)*	po objektu	1 godina	400,00 €	500,00 €
TURISTIČKI, UGOSTITELJSKI, PRODAJNI, USLUŽNI OBJEKAT, OBJEKAT NAMIJENJEN REKLAMIRANJU, OGLAŠAVANJU I PRUŽANJU INFORMACIJA, OBJEKAT NAMIJENJEN ZA SPORT I REKREACIJU, PRIVREMENI OBJEKAT NAMIJENJEN ZA KOMUNALNE USLUGE I INFRASTRUKTURU, PRIVREMENI OBJEKAT ZA POMORSKI I VODENI SAOBRAĆAJ, PRIVREMENI OBJEKAT ZA ORGANIZACIJU DOGAĐAJA, PRIVREMENI OBJEKAT ZA POTREBE UREĐENIH KUPALIŠTA, PRIVREMENI OBJEKAT NAMIJENJEN ZA EKSPLOATACIJU PRIRODNIH SIROVINA, SKLADIŠTENJE I PROIZVODNJU - PREKO 30 m2 *(otvoreni i zatvoreni objekti)*	m^2	1 godina	13,00 €	18,00 €
KORIŠĆENJE PLAŽE U MURIĆIMA - NP SKADARSKO JEZERO	plaža	1 godina	1.500,00 €	2.000,00 €
KORIŠĆENJE PLAŽE U GODINJU - NP SKADARSKO JEZERO	plaža	1 godina	400,00 €	500,00 €
KORIŠĆENJE PLAŽE U GAVRILOVCU - NP SKADARSKO JEZERO	plaža	1 godina	800,00 €	900,00 €
KORIŠĆENJE PLAŽE CKLA - NP SKADARSKO JEZERO	plaža	1 godina	300,00 €	400,00 €
KORIŠĆENJE PLAŽE PELINOVO - NP SKADARSKO JEZERO	plaža	1 godina	300,00 €	400,00 €
POSTAVLJANJE PRIVREMENIH OBJEKATA ZA VRIJEME ODRŽAVANJA SPORTSKIH I DRUGIH MANIFESTACIJA	m^2	1 dan	200,00 €	200,00 €
POSTAVLJANJE BILBORDA I REKLAMNIH PANOA	m^2	1 godina	40,00 €	60,00 €
POSTAVLJANJE UZLETNO-SLETNE STAZE ZA PARAGLAJDING	do 3 ha	1 godina	500,00 €	600,00 €
IZDAVANJE PROSTORA U SVRHU FORMIRANJA AVANTURISTIČKOG PARKA	1 ha	1 godina	5.000,00 €	6.000,00 €

KORIŠĆENJE PROSTORA ZA POSTAVLJANJE PILONA (ZIPLINE)	pilon	1 godina	2.000,00 €	3.000,00 €
POSTAVLJANJE TERENA ZA PAINTBALL	m^2	1 godina	4,00 €	4,00 €
KORIŠĆENJE PROSTORA ZA ŽIČARE, USPINJAČE I SKI LIFTOVE	m	1 godina	2,00 €	2,50 €
KORIŠĆENJE ZEMLJIŠTA ZA KAMPOVE NA PRIVATNOJ SVOJINI	m^2	1 godina	0,50 €	1,00 €
KORIŠĆENJE ZEMLJIŠTA ZA KAMPOVE NA DRŽAVNOJ SVOJINI	m^2	1 godina	1,00 €	2,00 €
KORIŠĆENJE PROSTORA NP ZA ORGANIZOVANE SPORTSKO-REKREATIVNE AKTIVNOSTI, KULTURNE I DRUGE MANIFESTACIJE I DOGAĐAJE	aktivnost / manifestacija / događaj	1 dan	-	400,00 €
KORIŠĆENJE PROSTORA ZA ODRŽAVANJE AUTO TRKA - NP LOVĆEN	trka	1 godina	3.000,00 €	3.500,00 €

Kod naknada za postavljanje privremenih objekata na području nacionalnih parkova vrši se usklađivanje visine naknada za različite vrste privremenih objekata i korišćenje prostora u komercijalne svrhe. Izmjene su zasnovane na analizi intenziteta korišćenja prostora nacionalnih parkova, komercijalne vrijednosti aktivnosti, kao i potrebi adekvatnijeg vrednovanja korišćenja prostora zaštićenih područja. Visina naknada usklađena je sa povećanim troškovima upravljanja, zaštite i održavanja prostora. Kod stavki koje su predmet izmjene, prosječno povećanje naknada iznosi približno 28,9%, pri čemu određene naknade ostaju nepromijenjene jer je ocijenjeno da njihov postojeći nivo i dalje predstavlja odgovarajuće vrednovanje stepena korišćenja prostora.

Uvođenje naknade za korišćenje prostora nacionalnih parkova za organizovane sportsko rekreativne aktivnosti, kulturne i druge manifestacije i događaje, usmjereno je na održivost i očuvanje tih prostora, kao i na unaprjeđenje kvaliteta usluga i infrastrukture unutar samih parkova. Zbog sve većeg broja ovih manifestacija koje podrazumijevaju i veći broj učesnika tj. posjetilaca, nužno je uvesti ovu naknadu. Ovakvi događaji imaju značajan uticaj na prostor, uključujući povećanu količinu otpada i mogućnost oštećenja infrastrukture, te zahtijevaju dodatno radno angažovanje zaposlenih i utiču na povećanje troškova čišćenja i održavanja ambijentalne higijene i infrastrukture. Prilikom određivanja iznosa naknade u obzir je uzet obim dodatnog rada i resursa koji su potrebni za bezbjedno i efikasno organizovanje ovakvih aktivnosti, kao i pripadajući administrativni troškovi organizacije.

NAKNADA ZA KORIŠĆENJE OBJEKATA I PROSTORA ZA ODREĐENE NAMJENE				
Namjena	**Jedinica mjere**	**Obračunski period**	**Visina naknade po važećoj Odluci**	**Visina naknade po novom Predlogu odluke**
KAMPOVANJE *(korišćenje prostora za postavljanje šatora)*	po šatoru	1 dan	3,00 €	5,00 €
KORIŠĆENJE UREĐENIH KAMP PROSTORA *(korišćenje uređenog prostora za postavljanje šatora)*	po šatoru	1 dan	20,00 €	25,00 €
KORIŠĆENJE BUNGALOVA	bungalov	1 dan	10,00 € / 30,00 €	40,00 €
PARKING – MOTOCIKL	parking mjesto	1 h	0,50 €	0,50 €
PARKING – PUTNIČKO VOZILO	parking mjesto	1 h	1,00 €	2,00 €
PARKING – AUTOBUS	parking mjesto	1 h	5,00 €	10,00 €
LOŽENJE VATRE NA POSEBNO UREĐENIM MJESTIMA *(uključujući potrebnu količinu drveta)*	uređeno mjesto	1 dan	5,00 €	15,00 €
DŽIPING TURE	vozilo	1 dan	20,00 €	50,00 €
KRAĆE DŽIPING TURE – NP BIOGRADSKA GORA *(Kolašin - Izvor Biogradske rijeke / Biogradsko jezero - Dolovi Lalevića)*	vozilo	1 dan	10,00 €	15,00 €

ATV DŽIPING TURE	vozilo / motocikl	1 dan	5,00 €	20,00 €

NAKNADA ZA KORIŠĆENJE ZNAKA NACIONALNIH PARKOVA				
Namjena	**Jedinica mjere**	**Obračunski period**	**Visina naknade po važećoj Odluci**	**Visina naknade po novom Predlogu odluke**
UPOTREBA ZNAKA NACIONALNOG PARKA U KOMERCIJALNE SVRHE	po korisniku	1 godina	500,00 €	500,00 €

NAKNADA ZA SNIMANJE I FOTOGRAFISANJE U KOMERCIJALNE SVRHE				
Namjena	**Jedinica mjere**	**Obračunski period**	**Visina naknade po važećoj Odluci**	**Visina naknade po novom Predlogu odluke**
IGRANI I KOMERCIJALNI FILMOVI	snimanje	1 dan	200,00 €	300,00 €
REKLAME I SPOTOVI	snimanje	1 dan	400,00 €	500,00 €
FOTOGRAFISANJE U KOMERCIJALNE SVRHE	fotografisanje	1 dan	-	200,00 €
ORGANIZOVANE FOTO TURE	fotografisanje	1 dan	-	150,00 €

NAKNADA ZA BRANJE I SAKUPLJANJE ŠUMSKIH PLODOVA, GLJIVA I LJEKOVITOG BILJA				
Namjena	**Jedinica mjere**	**Obračunski period**	**Visina naknade po važećoj Odluci**	**Visina naknade po novom Predlogu odluke**
DOZVOLA ZA BRANJE I SAKUPLJANJE ŠUMSKIH PLODOVA, GLJIVA, LJEKOVITOG I AROMATIČNOG BILJA	po osobi	1 dan	5,00 €	5,00 €
DOZVOLA ZA BRANJE I SAKUPLJANJE ŠUMSKIH PLODOVA, GLJIVA, LJEKOVITOG I AROMATIČNOG BILJA	po osobi	1 godina	50,00 €	50,00 €

Kod naknada za korišćenje objekata i prostora za određene namjene vrši se usklađivanje visine naknada u skladu sa intenzitetom korišćenja, operativnim troškovima i tržišnim vrijednostima usluga. Povećanja se odnose na naknade za korišćenje prostora za postavljanje šatora, korišćenje uređenog prostora za postavljanje šatora, korišćenje bungalova, prostora za parking, loženje vatre, džiping i ATV ture, dok visina naknade za upotrebu znaka nacionalnog parka u komercijalne svrhe ostaje nepromijenjena.

Mijenja se visina naknade za snimanje igranih i komercijalnih filmova, reklama i spotova, a dodaje se naknada za fotografisanje u komercijalne svrhe, kao i organizovane foto ture. Visina ovih naknada predložena je na osnovu analize prosječnih cijena koje agencije naplaćuju za snimanje reklama, foto sesija i drugih komercijalnih aktivnosti na sličnim lokacijama. Predloženi iznosi usklađeni su sa tržišnim standardima u ovoj industriji, uzimajući u obzir i adekvatnu kompenzaciju za korišćenje prostora nacionalnih parkova. Takođe, realizacija ovih aktivnosti zahtijeva dodatni radni angažman zaposlenih u smislu održavanja ambijentalne higijene, očuvanja prostora i zaštite prirodnih resursa.

Naknade za branje i sakupljanje šumskih plodova, gljiva, ljekovitog i aromatičnog bilja ostaju na istom nivou, kako se ne bi uvodilo dodatno opterećenje za lokalno stanovništvo koje tradicionalno koristi ove resurse.

NAKNADA ZA SPORTSKI RIBOLOV				
Namjena	**Jedinica mjere**	**Obračunski period**	**Visina naknade po važećoj Odluci**	**Visina naknade po novom Predlogu odluke**
BIOGRADSKO JEZERO	po osobi	1 dan	20,00 €	25,00 €
CRNO JEZERO	po osobi	1 dan	20,00 €	25,00 €

RIJEKA TARA	po osobi	1 dan	20,00 €	25,00 €
SKADARSKO JEZERO	po osobi	1 dan	5,00 €	5,00 €
SKADARSKO JEZERO	po osobi	7 dana	20,00 €	25,00 €
SKADARSKO JEZERO	po osobi	1 godina	100,00 €	100,00 €
SKADARSKO JEZERO *(za penzionere i studente)*	po osobi	1 godina	50,00 €	50,00 €

Vrši se blago povećanje visine naknada za sportski ribolov, u prosjeku oko 12,5%, u cilju postepenog usklađivanja sa troškovima upravljanja i održavanja ribolovnih područja. Dnevna dozvola ostaje nepromijenjena na Skadarskom jezeru, imajući u vidu intenzitet korišćenja i značaj ovog područja u ukupnoj strukturi ribolovne ponude. Godišnje dozvole ostaju na postojećem nivou, uključujući i povlašćene godišnje dozvole za penzionere i studente, čime se zadržava pristupačnost ove aktivnosti za socijalno osjetljivije kategorije stanovništva.

Zadržavaju se postojeće olakšice koje se odnose na članove ribolovnih udruženja, kao vid podrške lokalnim zajednicama i afirmisanja dobre prakse, imajući u vidu da odgovorni sportski ribolovci svojim aktivnostima doprinose očuvanju ekosistema.

NAKNADA ZA UPOTREBU PLOVILA – NP SKADARSKO JEZERO				
Namjena	**Jedinica mjere**	**Obračunski period**	**Visina naknade po važećoj Odluci**	**Visina naknade po novom Predlogu odluke**
PLOVILA DO 3 SJEDIŠTA, ZA OBAVLJANJE PRIVREDNE DJELATNOSTI	plovilo	po ugovoru	150,00 €	200,00 €
PLOVILA OD 3 DO 15 SJEDIŠTA, ZA OBAVLJANJE PRIVREDNE DJELATNOSTI	plovilo	po ugovoru	250,00 €	300,00 €
PLOVILA OD 15 DO 30 SJEDIŠTA, ZA OBAVLJANJE PRIVREDNE DJELATNOSTI	plovilo	po ugovoru	500,00 €	600,00 €
PLOVILA OD 30 DO 50 SJEDIŠTA, ZA OBAVLJANJE PRIVREDNE DJELATNOSTI	plovilo	po ugovoru	750,00 €	900,00 €
PLOVILA OD 50 DO 100 SJEDIŠTA, ZA OBAVLJANJE PRIVREDNE DJELATNOSTI	plovilo	po ugovoru	1.000,00 €	1.200,00 €
PLOVILA PREKO 100 SJEDIŠTA, ZA OBAVLJANJE PRIVREDNE DJELATNOSTI	plovilo	po ugovoru	1.500,00 €	1.800,00 €
KORIŠĆENJE VODNE POVRŠINE, PLOVILA DO 5 SJEDIŠTA U SPORTSKO-REKREATIVNE SVRHE	plovilo	1 godina	100,00 €	150,00 €
KORIŠĆENJE VODNE POVRŠINE, PLOVILA OD 5 DO 12 SJEDIŠTA U SPORTSKO-REKREATIVNE SVRHE	plovilo	1 godina	200,00 €	300,00 €
KORIŠĆENJE SOPSTVENOG KAJAKA	kajak	1 godina	20,00 €	25,00 €
KORIŠĆENJE SOPSTVENOG KAJAKA U PRIVREDNE SVRHE	jednosjed	po ugovoru	50,00 €	60,00 €
KORIŠĆENJE SOPSTVENOG KAJAKA U PRIVREDNE SVRHE	dvosjed	po ugovoru	80,00 €	120,00 €
NAKNADA ZA SPLAVARENJE, RAFTING I PLOVIDBU RIJEKOM TAROM				
Namjena	**Jedinica mjere**	**Obračunski period**	**Visina naknade po važećoj Odluci**	**Visina naknade po novom Predlogu odluke**
SPLAV				
Od II logora do Radovan Luke	po splavu	1 splavarenje	250,00 €	300,00 €
Od II logora do ušća Sušice	po splavu	1 splavarenje	300,00 €	400,00 €
ČAMAC				

Od Kuline do II logora	po osobi	1 rafting tura	10,00 €	15,00 €
Od II logora do Žugića Luke	po osobi	1 rafting tura	10,00 €	15,00 €
Od II logora do Radovan Luke	po osobi	1 rafting tura	30,00 €	35,00 €
Od II logora do ušća Sušice	po osobi	1 rafting tura	35,00 €	40,00 €
Od Radovan Luke do ušća Sušice	po osobi	1 rafting tura	20,00 €	25,00 €
KAJAK				
Od Bistrice do II logora	dvosjed	1 plovidba	50,00 €	60,00 €
Od Bistrice do II logora	jednosjed	1 plovidba	30,00 €	35,00 €
Od Kuline do II logora	dvosjed	1 plovidba	30,00 €	40,00 €
Od Kuline do II logora	jednosjed	1 plovidba	20,00 €	25,00 €
Od II logora do Žugića Luke	dvosjed	1 plovidba	30,00 €	40,00 €
Od II logora do Žugića Luke	jednosjed	1 plovidba	20,00 €	25,00 €
Od II logora do Radovan Luke	dvosjed	1 plovidba	60,00 €	70,00 €
Od II logora do Radovan Luke	jednosjed	1 plovidba	40,00 €	45,00 €
Od II logora do ušća Sušice	dvosjed	1 plovidba	70,00 €	80,00 €
Od II logora do ušća Sušice	jednosjed	1 plovidba	50,00 €	55,00 €
Od Radovan Luke do ušća Sušice	dvosjed	1 plovidba	40,00 €	50,00 €
Od Radovan Luke do ušća Sušice	jednosjed	1 plovidba	30,00 €	35,00 €

Kod naknada za upotrebu plovila u NP Skadarsko jezero i naknada za splavarenje, rafting i plovidbu rijekom Tarom vrši se usklađivanje visine naknada u skladu sa intenzitetom korišćenja i tržišnim karakterom ovih usluga. Riječ je o pretežno komercijalnim aktivnostima koje realizuju privatni pružaoci usluga i na kojima ostvaruju značajne prihode, zbog čega je potrebno obezbijediti adekvatnije vrednovanje korišćenja javnog prirodnog dobra. Izmjene se odnose na većinu kategorija plovila u privredne i rekreativne svrhe, kao i na usluge splavarenja i raftinga, pri čemu se uvažava specifičnost ruta i dužina tura. Prosječno povećanje visine ovih naknada koje iznosi približno 21,6% usmjereno je na postepeno usklađivanje sa ekonomskom vrijednošću usluga koje se pružaju na ovim atraktivnim lokalitetima.

- U 2025. godini, prilikom razmatranja Predloga odluke o visini i načinu obračuna i plaćanja naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova, Ministarstvo finansija je dalo mišljenje kojim je ukazano na potrebu racionalnijeg sagledavanja i procjene sveukupnog ambijenta, te definisanjem naknada koje će biti formirane na osnovu realnih parametara i kretanja u Crnoj Gori i koje će predstavljati razumnu cijenu za usluge koje Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore pruža. Uzimajući u obzir sugestije Ministarstva finansija, pristupilo se izradi novog Predloga odluke, te je visina naknada usklađena sa realnim ekonomskim uslovima i stvarnim troškovima upravljanja, na način koji obezbjeđuje finansijsku održivost i stabilno funkcionisanje Javnog preduzeća kao upravljača.

6. Konsultacije zainteresovanih strana

- **Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertiza i ako da, kako;**
- **Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije);**
- **Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni, Obrazložiti**

- U izradi Predloga odluke nije korišćena eksterna ekspertiza niti su sprovedene konsultacije sa spoljnim stručnim subjektima. Predlog je pripremljen u okviru Javnog preduzeća, na osnovu internih stručnih kapaciteta, višegodišnjeg iskustva u upravljanju nacionalnim parkovima i uočenih izazova u primjeni važećih rješenja u praksi. Ovaj pristup omogućio je direktnu primjenu znanja iz prakse što je doprinijelo formulaciji konkretnih rješenja.

U cilju potpunijeg sagledavanja postojećeg modela finansiranja i vrednovanja prirodnih dobara, izvršen je i uporedni osvrt na praksu u regionu. Kao relevantan primjer može se izdvojiti Nacionalni park Plitvička jezera u Hrvatskoj, koji godišnje ostvaruje duplo više posjeta u odnosu na nacionalne parkove Crne Gore, ali čiji su prihodi od prodaje ulaznica čak deset puta veći, što znači da je cijena ulaznice za Nacionalni park Plitvička jezera pet puta veća od prosječne cijene ulaznice za nacionalne parkove Crne Gore. Ovakav odnos između broja posjeta i ostvarenih prihoda omogućava stabilno i održivo finansiranje bez potrebe za stalnim povećanjem broja posjetilaca, čime se istovremeno smanjuje pritisak na životnu sredinu. Već duži niz godina ovaj nacionalni park ostvaruje značajnu dobit te uspješno akumulira sredstva koja omogućavaju velike investicije s ciljem unaprjeđenja upravljanja. Prihodi koje Nacionalni park Plitvička jezera ostvaruje od ulaznica i drugih naknada omogućavaju ulaganje u održive prakse upravljanja parkom i zaštitu prirode. Upravljači su svjesni činjenice da je masovni turizam problem za prirodu, a osim toga rezultati sprovedenih istraživanja pokazuju i trend pada zadovoljstva posjetom zbog velikog broja posjetilaca tokom sezone. Ankete pokazuju da posjetioci najčešće hvale ljepotu prirode, ali kritikuju gužve i čekanja. Zato je uspostavljen sistem različitih cijena po sezonama, kako bi se djelimično rasteretila jezerska zona parka.

Uzimajući u obzir pozitivne efekte koje donosi finansijska stabilnost, jasno je da povećanje prihoda od naknada u nacionalnim parkovima Crne Gore može imati dugoročne koristi. Stoga se predlaže prilagođavanje visine naknada i uvođenje novih, kako bi se obezbijedila održivost i omogućilo unaprjeđenje infrastrukture, zaštita prirodnih dobara i poboljšali upravljački kapaciteti, po uzoru na Nacionalni park Plitvička jezera i druge uspješne modele u regionu.

7. Monitoring i evaluacija

- **Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?**
- **Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?**
- **Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?**
- **Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?**

- Prepreka za implementaciju Odluke nema, ali svakako će biti izazova, imajući u vidu neophodnost jačanja infrastrukture na prostoru nacionalnih parkova. Ovo uključuje unaprjeđenje infrastrukture za naplatu i kontrolu pristupa, kao što je izgradnja novih ulazno-izlaznih punktova, kao i unapređenje posjetilačke infrastrukture, uključujući izgradnju i održavanje objekata za posjetioce, interpretativnih centara, edukativnih staza i sl. Takođe, biće potrebno kontinuirano obučavati zaposlene u službama zaštite i naplate, kako bi se obezbijedila dosljedna primjena procedura. Izazov predstavlja i koordinacija sa lokalnim zajednicama i preduzetnicima, kako bi se postigla usklađenost interesa i efikasno sprovođenje propisa. Pored toga, biće ključno obezbijediti redovno održavanje infrastrukture za monitoring i naplatu naknada. Na kraju, izazov mogu predstavljati i sezonske fluktuacije u broju posjetilaca, kao i globalni faktori i nepredvidive okolnosti koje mogu uticati na turistički promet (kao što su ekonomske krize, globalne zdravstvene krize ili klimatske promjene).

- U okviru Javnog preduzeća uspostavljeni su i u kontinuitetu se unaprjeđuju mehanizmi za kontrolu naplate naknada i organizaciju nadzora nad korišćenjem dobara nacionalnih parkova. Aktivnosti koje se sprovode uključuju operativno upravljanje monitoring centrom, koji obuhvata video nadzor ključnih lokaliteta unutar nacionalnih parkova, kao i ulazno-izlaznih punktova, sa ciljem preventivnog praćenja i identifikacije potencijalnih nepravilnosti u naplati naknada. Pored tehničkih aspekata video nadzora, Preduzeće vrši stalnu provjeru rada zaposlenih. Tokom turističke sezone, posebna pažnja se posvećuje identifikaciji ključnih tačaka koje mogu predstavljati rizik za izbjegavanje plaćanja naknada. Kontinuiranim unaprjeđenjem ovih aktivnosti, planira se povećanje efikasnosti naplate naknada, što će doprinijeti povećanju prihoda i stabilnom finansiranju.

- Indikatori su ostvareni broj posjeta, broj novih preduzetnika i zadržavanje postojećih preduzetnika u nacionalnim parkovima. Takođe indikator će biti i ostvarenje planiranih prihoda po osnovu naknada koje će biti naplaćene na osnovu predmetne Odluke. Dodatno, stepen ostvarivanja ciljeva propisa pratiće se i kroz unaprjeđenje nivoa zaštite prirodnih i kulturnih dobara, povećanje broja i kvaliteta posjetilačkih sadržaja, kao i poboljšanje postojeće i izgradnju nove infrastrukture u nacionalnim parkovima.

- Za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa zadužen je Direktor Javnog preduzeća, Upravni odbor Javnog preduzeća i Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera.

Podgorica, 03-07-2026. godine

MINISTAR
Damjan Ćulafić